

Årsberetningen 2011

Af museumschef Esben Hedegaard med bidrag fra museets afdelinger.

2011 var for Svendborg Museum præget af

- provinsmuseernes rolle i den museumspolitiske udvikling (læs afsnittet Museet formål og virkeområde)
- dannelsen af Arkæologi Sydfyn – vores nye arkæologiske enhed (læs afsnittet Samarbejde)
- udgivelsen af hele 4 bøger, hvor særlig "Godhavnsundersøgelsen" vakte opsigt (læs afsnittet Forskning og undersøgelser)
- epokegørende nye formidlingstiltag med "outreach" og social "inklusion" på Forsorgsmuseet (læs afsnittet Formidling)
- kampen for et maritime videns- og oplevelsescenter på Baagøe & Ribers plads (læs afsnittet Bestyrelsesarbejdet i 2011)

Året var også præget af en masse andre ting, og årsberetningen for 2011 vil i det hele taget give indtryk af en arbejdsplads med mange jern i ilden og med usædvanligt engagerede og flittige medarbejdere.

God fornøjelse med læsningen.

Museets adresse, telefon, e-mail og hjemmeside

*Administration, byhistorisk arkiv, søfartsarkiv samt kontorer for de tre afdelinger:
arkæologi, nyere tid/søfart og forsorghistorie*

Grubbemøllevej 13,
5700 Svendborg
Tlf.: 62 21 02 61
Mail: info@svendborgmuseum.dk
www.svendborgmuseum.dk

Udstillinger

Forsorgsmuseet
Grubbemøllevej 13,
5700 Svendborg

Anne Hvides Gård
Fruestræde 3
5700 Svendborg

Oldsagssamlingen på Broholm
Broholmsvej 32
5881 Gudme

Egeskov Mølle
Grønnebjergvej 1
5771 Stenstrup

Lundeborg Pakhus
Havnevej 1
5874 Hesselager

Besøgstal

	2008	2009	2010	2011
Svendborg Museum i alt	6658	8028	18154	17469
Forsorgsmuseet, Viebæltegård	4682	1606*	7520	8471
Anne Hvides Gård	1060	1228	1105	547
Oldsagssamlingen på Broholm**	313	887	246	30
Pakhuset i Lundeborg	88	2000	2000	4663
Egeskov Mølle	-	1779	1748	2106
Borgerforeningen, udstillingen "Børnely"***	-	-	4099	797
Andre arrangementer, foredrag, guidede ture, sejlture, mm.	515	528	1436	855

* Forsorgsmuseet var lukket 1. april - 23. nov. 2009

** Broholm gods havde ingen publikumsarrangementer i 2011

*** Børnelyudstillingen åbnede 1. august 2010 og lukkede 31. marts 2011

Museets formål og virkeområde

Museet blev stiftet i 1908 som Svendborg Amts Museum og har siden 1913 været drevet som et statsanerkendt, selvstændigt og selvejende museum, støttet af den tilknyttede museumsforening. Museet har til formål indenfor dets virkeområde at undersøge, indsamle, bevare og udstille genstande fra fortiden, så disse minder om vore forfædres kultur og livsvilkår kan udnyttes i folkeoplysningen og videnskabens tjeneste.

Museets virkeområde blev med kommunalreformen pr. 1. jan. 2007 sammenfaldende med Svendborg kommune. Museet tog af den grund navneforandring fra Svendborg og Omegns Museum til Svendborg Museum.

Museumsudredning

Udredningsarbejdet, der var igangsat af kulturminister Carina Christensen i 2009, blev afsluttet i april 2011 og afleveret i form af en rapport med tilhørende anbefalinger til kulturminister Per Stig Møller.

Resultatet blev en kombination af "videreførelses-" og "opgavemodellen" – se årsberetningen for 2010 – og dermed blev udredningen nok ikke så vidtgående, som Kulturarvsstyrelsen havde ønsket, i retning af færre og – med Kulturarvsstyrelsens ord – "mere bæredygtige" museer, samt en klarere opdeling mellem museer, der udøvede henholdsvis statslige og kommunale opgaver. Imidlertid udtrykker museumsudredningen hele vejen igennem styrelsens ønske om mere centralisering og styring af museerne landet over, på bekostning af lokal forankring og mangfoldighed.

Umiddelbart bliver de største forandringer i museumsverdenen, at der helt sikkert bliver væsentligt færre arkæologiske museer, samt at de tidligere puljer til støtte for museernes forskning, bevaring, formidling, digitalisering mv. formodentlig samles i én pulje, der bl.a. skal understøtte "nationale strategier" på museumsområdet.

Museer og kommuner har protesteret mod udredningens form og resultater på de 6 åbne møder, der i løbet af udredningsperioden har været afholdt. Ikke mindst har Organisationen Danske Museer (ODM) protesteret mod udredningens københavner-vinkel på museumsområdet og mod museernes manglende, reelle, inddragelse i processen. Valget i efteråret har udskudt den politiske opfølgning på rapporten; forhåbentlig lytter

vores nye kulturminister, Uffe Elbæk, til input'ene fra museerne ude i provinsen.

I mellemtiden har Kulturarvsstyrelsen selv fusioneret, nemlig med Kunststyrelsen og Biblioteksstyrelse. Den nye *Kulturstyrelse* trådte i kraft d. 1. januar 2012 med den tidligere direktør for Kulturarvsstyrelsen, Anne-Mette Rabæk, som direktør. Kulturarvsstyrelsen afløste det gamle Statens Museumsnævn i 2002 og fik altså en levetid på nøjagtig 10 år. Uanset hvad, må alle statsanerkendte museer indstille sig på, at det ikke som før 2002 er vores tidligere kolleger, som er mellemedet til Kulturministeriet, men fremover i endnu højere grad end i perioden 2002-2011 vil være statslige embedsmænd uden museumserfaring og uden forkærlighed for museer, vi skal forhandle med. Det stiller nye krav til et lokalmuseum som Svendborg Museum.

Opfølgning på kvalitetsvurderingens anbefalinger

Kort før sommerferien kom omsider Kulturarvsstyrelsens udkast til en kvalitetsvurderingsrapport med anbefalinger til, hvilke områder museet burde styrke. Vi fremsendte vore kommentarer og indvendinger i august, og i begyndelsen af september forelå den endelige rapport (se museets hjemmeside). Herefter havde museet frem til 15. dec. til at udarbejde en plan for, hvordan vi ville følge op på Kulturarvsstyrelsens anbefalinger. Opfølgningsplanen kan ligeledes ses på museets hjemmeside. Endnu har vi ikke modtaget Kulturstyrelsens respons på den fremsendte opfølgingsplan. Vi forventer, at der fortsat vil være områder, hvor vi på kort sigt vil have svært ved at indfri styrelsens forventninger. At Svendborg Museum har kæmpet forgæves for bedre udstillingsfaciliteter siden 1920'erne, forhindrer ikke styrelsen i at kritisere museet for at have for dårlige udstillingsfaciliteter for så vidt angår arkæologien og nyere tids historie. Og det kan måske være starten til at få noget gjort ved det? Vi ser således rapporten som et godt udgangspunkt for at drøfte museets status og udvikling med Svendborg Kommune, og - hvad angår Forsorgsmuseet - også med styrelsen selv: I opfølgingsplanen gør vi nemlig styrelsen opmærksom på, at museet meget gerne vil løfte opgaven at være et dansk forsorgsmuseum, men at museet ikke magter opgaven uden statsligt engagement. Bliver Svendborg Museum nødt til at prioritere mellem sine kerneopgaver, vil denne prioritering falde ud til fordel for den lokale historie og herunder den maritime.

Samarbejder

Generelt

I årsberetningerne for de senere år er der gjort en del ud af museets samarbejde til mange sider. I takt med de stigende krav til lokalmuseerne på næsten alle områder har vi erkendt, at gode samarbejdsrelationer er nødvendige for at drive og udvikle museet. Det gælder de gamle samarbejder med f.eks. kommunen og nabomuseerne, som skal plejes og udvikles, men de gælder også opdyrkningen af nye samarbejdsrelationer, hvilket denne beretning giver flere eksempler på.

Arkæologi Sydfyn

I årsberetningen for 2010 er drøftelserne af et arkæologisk samarbejde mellem Svendborg Museum og Øhavsmuseet omtalt. I løbet af 2011 stod det rimelig klart, at den samarbejdsmodel, vi lagde op til, næppe ville blive vurderet som tilstrækkelig vidtgående. Kulturarvsstyrelsen ønskede én museumsenhed, med én leder, ét budget, én postkasse osv. Sideløbende afventede alle Det arkæologiske Råd fastsættelse af nogle "nationale standarder", som de fremtidige "gravende" museer skulle kunne leve op til. I praksis blev diskussionen ofte reduceret til et spørgsmål, om institutionerne skulle have minimum 4, 5 eller flere fastansatte arkæologer.

Gennem en række nye møder mellem de to museer lykkedes det i 2011 at formulere et aftalegrundlag, som vi er glade for, og som formodentlig vil kunne leve op til Kulturarvsstyrelsens krav. Aftalen blev sidst på året godkendt af de to museers bestyrelser, fik en midlertidig godkendelse af Kulturarvsstyrelsen og trådte i kraft pr. 1. januar 2012 - i forventning om Svendborg Museumsforenings og involverede kommuners godkendelse i løbet af foråret.

Aftalen giver Øhavsmuseet det overordnede juridiske, økonomiske og faglige ansvar for arkæologien, der fremover bedrives af en fælles enhed ved navn "Arkæologi Sydfyn". Enheden får adresse og hovedarbejdsplads på Viebæltegård, Per O. Thomsen bliver daglig leder, og administrationen bliver varetaget af Svendborg Museums sekretariat. Aftalen er opsigelig fra begge sider med 6 måneders varsel.

Når vi fandt det rimeligt at give Øhavsmuseet den overordnede ledelse af enheden, på trods af at Svendborg Museums arkæologiske virksomhed i de senere år har været flere gange større end Øhavsmuseet, så skyldes det, at Øhavsmuseet kunne bidrage med langt flere af de nødvendige driftsmidler til enheden, end vi kunne mønstre. Vi afsætter normalt 1 fast stilling + godt og vel 100.000 kr. i budgettet til den arkæologiske virksomhed; Øhavsmuseet kan, takket være ekstraordinære tilskud fra Faaborg-Midtfyn Kommune, byde ind med hele 4 stillinger, så Arkæologi Sydfyn i alt får 5 faste medarbejdere. Placeringen af enhedens hovedarbejdsplads i Svendborg kan begrundes i 3 forhold: Vigtigst er, at enheden kan trække på Svendborg Museums sekretariat er vant til at håndtere den økonomi, der knytter sig til en omfattende arkæologisk virksomhed; derudover minimeres transporten, idet der formodentlig også fremover vil være langt flest udgravninger i Svendborg Kommune; endelig er placeringen praktisk for medarbejderne, som for de flestes vedkommende bor i Svendborg.

Vi drak champagne på Arkæologi Sydfyns fremtid på et møde d. 22. dec. 2011.

Arkæologisk samarbejde med nabomuseerne

Museets arkæologiske afdeling samarbejder til flere forskellige sider. Især er det vores landmåler, Villy Nielsen, der er bud efter uden for museets virkeområde. Sammen med vores GPS er han ofte at finde på udgravninger for Øhavsmuseets og for afdelingen Landskab og Arkæologi på Østfyns Museer. Også andre af SOM's personale lånes ud. Således var Malene Beck i oktober udgravningsleder på en forundersøgelse i Langeskov, og Søren Jensen var udgravningsleder på en større forundersøgelse i november og december ved Østerskov på det sydlige Langeland.

Fra august til november 2011 havde Per O. Thomsen et særligt samarbejde med Østfyns Museer, idet han havde det faglige ansvar for en stor forundersøgelse ved Over Kærby lige vest for Kerteminde. Forundersøgelsen omfattede mere end 100 ha., hvor der påtænkes anlagt en golfbane. I det projekt deltog Villy Nielsen ligeledes.

Samarbejdet med Svendborg Kommune

I årets første halvdel deltog museumschefen fortsat i chefmøderne i kommunens Kultur og Planafdeling; imidlertid valgte kommunen fra sommerferien at holde møde uden deltagelse af lederne af de selvejende institutioner. Det kan der være gode grunde til, men møderne bør erstattes af nye kommunikationsformer, så det frugtbare samarbejde med kommunen ikke falder på gulvet.

Året igennem blev der afholdt en del møder mellem repræsentanter for de fire sydfynske kommuners planafdelinger og museer for at få afsluttet "Kulturarvskommuneprojektet" omkring de sydfynske havne. Projektet, der blev igangsat i 2009, samlede resultaterne i to flotte publikationer, dels en kortlægning af havnenes kulturarv, dels en strategirapport med konkrete forslag til, hvordan kulturarven kan bringes i spil i markedsføringen af Det

sydfynske Øhav og de interessante havnebyer, der knytter sig til det. Rapporterne blev overdraget til de sydfynske borgmestre i forbindelse med Fyn Rundt for gamle træskibe i juli.

Samarbejdet omkring registreringen af Svendborg Kommunes kulturmiljøer blev (på nær nogle småting) afsluttet op til sommerferien – se også afsnittet Forskning og undersøgelser – Nyere tid. Der har gennem hele processen været et forbilledligt samarbejde mellem arkitekt Lars Lund fra COWI, Svendborg Kommune med Helle Juul Kristensen som tovholder og Lene Bang Krause som projektkonsulent (Lene med arbejdsplads på museet), og Svendborg Museum, repræsenteret ved museumschefen. Takket være dette samarbejde er den viden og de kontakter, som projektet har genereret, blevet forankret lokalt til styrkelse af det videre arbejde med kulturarven.

Den arkæologiske afdelings samarbejde med Svendborg Kommunes Kultur- og Planafdeling samt afdelingen for Natur-, Miljø- og Teknik om lovbundne opgaver fremstår ligeledes eksemplarisk. Sådan opfatter vi det. Vi har den fornøjelse at kunne bidrage med vores kulturhistoriske viden i samarbejder med kommunen, som ikke er stringent lovbetingede, f.eks. vores fælles populære vandreture.

Konsulentarbejdet for Tåsinge Museum

I forlængelse af vores eget arbejde med at "strigle" vore samlinger – se afsnittet Bevaring – bad formanden for Tåsinge Museum, Keld Thrane, os om at foretage en kritisk gennemgang af museets magasin på loftet af den tidligere brugs i Strammelse som en del af Svendborg Museums konsulentarbejde for Tåsinge Museum.

Genstandene, der omfattede gamle landbrugsredskaber, møbler, cykler og en masse andet "kram", var for så vidt interessante nok, men der manglede "proviniers", altså oplysninger om deres ophavssituation mv., på langt de fleste genstande, og ingen på museet i dag vidste noget om dem. Dertil kom, at en del genstande bar tydeligt præg af mange års ophold på det uisolerede loft; allerede i 2001 havde museumschefen besigtiget magasinet og opfordret Tåsinge Museum til at gennemgå samlingen og finde et nyt sted til de ting, som burde bevares.

I november og december 2011 blev det så gjort af Jacob Knage Rasmussen og Adam Wagner og efter nøjagtig samme fremgangsmåde, som der var anvendt på Svendborg Museum. Tåsinge Museum var statsanerkendt indtil 2001, og de genstande, der er indsamlet i den periode, museet har modtaget statsstøtte, er underlagt Museumslovens bestemmelser om bl.a. kassation.

Langt størstedelen af genstandene kunne umiddelbart indstilles til udskillelse af samlingen pga. den manglende museumsnummer og oplysninger om proviniers. Derudover blev en række genstande med museumsnummer, men uden væsentlig museal værdi, indstillet til udskillelse. Tilbage er enkelte værdifulde museumsgenstande, der kan se frem til et bedre opholdssted, samt enkelte unummerede, særligt interessante, genstande, der blev indstillet til registrering.

Formand og bestyrelse har udtrykt stor tilfredshed med Adam og Jacobs arbejde og har valgt at følge deres anbefalinger hele vejen igennem.

KulturarvFyn

ABM-samarbejdet mellem de fynske arkiver, biblioteker og museer i foreningen KulturarvFyn udmøntede sig i 2011 i en stor formidlingssatsning omkring temaet Natur og Kultur – bl.a. inspireret af Danmarks Naturfredningsforenings 100-års jubilæum. Overalt på Fyn blev der arrangeret ture ud i landskabet, med eller uden guide, eller folk blev inviteret til udstilling eller til debataften omkring temaet. Vores bidrag er beskrevet under afsnittet Formidling.

Takket være samarbejdet hentede vi en bevilling på i alt en halv million fra Den fynske kulturaftale under Kulturregionen, og takket være samarbejdet nåede vi bredere ud i markedsføringen og i mediedækningen, end vi ville have kunnet alene. KulturarvFyn forsøger at køre videre med fælles formidlingstemaer i de kommende år, men det har været svært at opnå forpligtende aftaler med Den fynske Kulturaftale. Hvis pengene også bevilges i 2012, synes det igen at blive tilfældet, at tilsagnet kommer ca. et halvt år efter, at ABM-institutionerne har afsluttet tilrettelæggelsen af den kommende sæsons aktiviteter!

Turistsamarbejdet

Svendborg Museum har gennem årene haft en godt samarbejde med Svendborg Turistforening og med skiftende ledere og medarbejdere på selve turistkontoret. Museet har tidligere forgæves opfordret til et stærkere samarbejde mellem de sydfynske turistforeninger omkring markedsføringen af et samlet Sydfyn. I stedet blev der i 2011 taget skridt til at nedlægge turistudviklingen i de fynske kystbyer og samle aktiviteterne i Odense i en institution, kaldet Udvikling FYN, der både skulle udvikle fynsk erhverv og turisme.

Svendborg var én af de kommuner, der argumenterede for konstruktionen; en 3-4 af de mindre kommuner har i første omgang valgt at stå udenfor. Museet har på møder udtrykt skepsis overfor dels sammenkædningen af erhverv- og turismeudvikling, dels centraliseringen i Odense med H. C. Andersen som fælles profileringsobjekt. Også Svendborgs turistchef Carsten Nielsen kæmpede længe imod, indtil han valgte at hoppe over gærden og blive ansat i Udvikling Fyn. Tilsyneladende har han og måske andre kæmpet videre indefra for de sydfynske kvaliteter; i hvert fald er det nu besluttet, at Fyn foruden H. C. Andersen også skal profileres på Det sydfynske Øhav. Det gør jo straks hele sagen mere spiselig for museet, og det bliver spændende at se, om Udvikling Fyn formår at skabe den stærkere markedsføring af Sydfyn, som de lokale turistforeninger ikke har kunnet samles om.

Forsorgsmuseets samarbejder

2011 blev brugt på at pleje Forsorgsmuseets allerede etablerede samarbejder, og en del nye kom til. Det gode samarbejde med især historielærere fra Svendborg Gymnasium fortsætter med nye initiativer, hvor især målrettede rundvisninger på Fattiggården og udvekslingen af kildemateriale og undervisningstekster forbedrer elevernes indsigt i den danske socialhistorie samtidig med, at Forsorgsmuseet får et indblik i Svendborg Gymnasiums undervisning. Forsorgsmuseets to nye studentermedhjælpere er fortløbende med til at udvikle og finde nye spændende temaer og kildetekster til gymnasieeleverne, som engagerer sig i rundvisninger ved den meget dialogbaserede og debatskabende form, som er blevet udviklet.

Et samarbejde mellem Svendborg Musikskole, Svendborg Bibliotek, Haarhs Skole og Forsorgsmuseet så også dagens lys i 2011. Med intentionen om både at skabe større synlighed omkring områdets markante kultur- og undervisningsinstitutioner og initiere nye brede samarbejder, er et tæt samarbejde mellem de 4 institutioner nu etableret. I 2012 vil frugten af dette samarbejde blive synligt, når et stort anlagt åbent arrangement byder besøgende med rundt på en tur til de 4 institutioner, hvor både litteraturen, musikken og historien vil blive formidlet af elever fra Haarhs skole.

Et tredje samarbejde tager sit udspring i besøgende lejrskoler. Forsorgsmuseets bygninger og udstillinger søges ofte af skoleklasser, som er i Svendborg i forbindelse med deres lejrskoleophold, men hidtil er disse besøg kommet i stand ved, at skolerne selv har taget kontakt med Forsorgsmuseet. I et nyt samarbejde med *Naturturisme* bliver Forsorgsmuseet en del af en ny lejrskoleportal, hvor både maritime, natur- og kulturhistoriske tilbud præsenteres. Her vil interesserede lærere selv kunne orientere sig i

tilbud til klasser på lejrskole i det sydfynske område og selv sammensætte det lejrskoleophold, som passer til klassens arbejde. Når klasserne lægger turen forbi Forsorgsmuseet vil eleverne både kunne lave film, rollespil eller prøve at arbejde, som man gjorde på Fattiggårdens tid.

Et museum behøver jo ikke altid at udstille i museets egne bygninger. Derfor indledtes et samarbejde med Naturama i 2011, som førte til, at Forsorgsmuseet tog del i den årlige Børnekunstudstilling i maj måned. Året forinden havde Forsorgsmuseet indsamlet en masse skønne børnetegninger fra Ålækkegårdens Børnehjem. På børnekunstudstillingen "Mellem Himmel og Hav" på Naturama fik disse smukke tegninger nyt liv blandt hundreder af nye børnetegninger. Mange børn beundrede først de fine motiver på tegninger fra Ålækkegårdens Børnehjem, og fandt først efterfølgende ud af, at det var børnehjemsbørn, som havde tegnet dem. På den måde blev manges nysgerrighed vakt, og de tog derfor efterfølgende turen op af bakken til Forsorgsmuseet for at se mere.

Syddansk Universitet

I løbet af 2011 er det gode samarbejde med Syddansk Universitet og Center for Velfærdsstatsforskning yderligere blevet cementeret. I slutningen af september lagde Forsorgsmuseet hus til offentliggørelsen af bind II af *Dansk Velfærdshistorie*. Et stort anlagt forskningsprojekt på 6 bind støttet af Carlsbergfondet, som skal søge at besvare spørgsmål som, hvor idéen om velfærdsstaten kom fra, og hvorfor den ser ud, som den gør i dag. Professor Jørn Henrik Petersen og professor Klaus Petersen deltog i det offentlige arrangement sammen med lektor Søren Kolstrup og knap 60 besøgende gæster. Et stort telt var sat op i kvindernes gård, og her kunne gæsterne lægge ører til en spændende paneldebat om velfærdsstatens fortid - lige midt i velfærdshistorien. Center for Velfærdsstatsforskning havde netop ønsket at henlægge arrangementet til den gamle Fattiggård i Svendborg, da disse bygninger jo netop er et meget unikt vidnesbyrd om velfærdsstatens svundne fortid.

I februar besøgte en nyetableret studiegruppe i dansk kultur- og socialhistorie for første gang Forsorgsmuseet inviteret af ph.d.-stipendiat Inge Mønster-Kjær. Dagens besøg bød på et spændende program med ph.d.-præsentationer, oplæg, omvisning og netværksdannelse. Dagens indlæg bød bl.a. på ny viden om "Køn i danske tugthuse", "Sundhed og sygdom som diskurs i offentlige velfærdstekster i 1960'erne" og selvfølgelig "Fynske købstadsfattiggårde som politisk strategi" ved Inge Mønster-Kjær.

Det er Forsorgsmuseet og Center for Velfærdsstatsforskning intention fremadrettet at kunne skabe fora for udveksling af medarbejdere og idéudvikling indenfor forskning i social- og forsorghistorie. I den forbindelse dannede Forsorgsmuseet i maj måned rammen om et større nordisk ph.d.-seminar i socialhistorie, hvor seminarets emner denne gang kredsede om barnsdoms- og fattigdomshistorie fra 1700-1950. 3 intense dage blev fyldt med oplæg fra 6 ph.d.-studerende, og oplæggene blev ivrigt diskuteret af bl.a. ph.d. Johnny Wøllekær fra Odense Stadsarkiv og professor Klaus Petersen. Arrangørerne havde desuden været så heldige at skaffe besøg af to kapaciteter på området, professor Dorottya Szikra fra Budapest og lektor Antti Häkkinen fra Helsinki.

Det er i det forgangne år blevet tydeligt, at Forsorgsmuseets bygninger og forskningsbaserede formidling med stor fordel kan bringes i spil i forhold til Syddansk Universitet. At se historien krystallisere sig bag murene på Fattiggården kan gøre forskningen mere konkret, vække tanker eller måske endda lede frem til helt nye vinkler på historien.

BEAT POVERTY

2011 var dog kun lige begyndt, da Svendborg Ungdomsskole og Forsorgsmuseet formaliserede et helt nyt og banebrydende samarbejde. Svendborg Ungdomsskole har i både 2010 og 2011 arrangeret og været vært ved 2 europæiske ungdomsudvekslinger

under det EU-støttede program *Youth in Action*, og med det nye samarbejde med Forsorgsmuseet planlægges endnu en ungdomsudveksling. Denne gang skal 42 unge fra 6 forskellige europæiske lande mødes i Svendborg i sommeren 2012.

Youth in Action-programmet er for unge europæere mellem 15-28 år, og formålet er at inspirere de unge til et aktivt medborgerskab, solidaritet og tolerance.

Ungdomsudvekslingen på Forsorgsmuseet har fået titlen BEAT POVERTY og fokuserer især på udviklingen af en interkulturel forståelse blandt de unge omkring historisk / nutidig fattigdom og social inklusion. De unge skal arbejde med temaer som fattigdom, ensomhed, isolation, regler, forsorg og frihed. De får lov til at prøve kræfter med street art, video- og dokumentarfilm på Ipads og deres helt egne udstillinger på Forsorgsmuseet. Målet med BEAT POVERTY er, gennem uformelle læringsprocesser, at opnå en højere interkulturel forståelse blandt de deltagende unge, udvikle deres interkulturelle kommunikative evner samtidig med, at de unge gennem forskellige aktiviteter oplever betydningen af selv at tage initiativ og gøre en forskel.

Som en del af forberedelsen til arbejdet med denne udveksling, deltog Sarah Smed Vestergaard i maj 2011 i kurset ATOQ (Advanced Training on Quality) i De Glind, Holland sammen med 24 andre deltagere fra hele Europa. Kurset handlede om at højne kvaliteten af disse ungdomsudvekslinger. En intensiv uge blev tilbragt med at lære mere om især uformelle læringsprocesser, den aktive deltagelse af unge, europæisk medborgerskab og interkulturel læring. Samtidig blev der skabt mange gode kontakter mellem Forsorgsmuseet og deltagerne. Det unikke ved BEAT POVERTY 2012 er, at det er første gang i *Youth in Action*-programmet, at et museum er arrangør af en ungdomsudveksling, og især på baggrund af heraf oplevede Sarah Smed Vestergaard et stort antal af tilkendegivelser fra de andre deltagere om, at netop de ønskede at deltage i udvekslingen i Svendborg.

Ungdomsambassadører

Forsorgsmuseet kan noget helt særligt overfor unge som brugergruppe. I Kulturarvsstyrelsens brugerundersøgelser er de unge ellers en af de mest underrepræsenterede i forhold til deres antal, og heller ikke Forsorgsmuseets besøgstal kan præstere et stort antal unge, der i deres fritid vælger at besøge museet. Det er dog alligevel således, at de unge, når de kommer, bliver meget engageret i de historier, som fortælles på museet, og de giver ofte ivrigt udtryk for deres holdninger.

Dette engagement vil Forsorgsmuseet gerne dyrke yderligere, og museet etablerede derfor i 2011 muligheden for at blive tilknyttet museet som "ungdomsambassadør".

Ungdomsambassadørerne skal være med til at synliggøre museet overfor andre unge, og de får lov at prøve kræfter med opgaver som ungdomsomvisere, idéudvikling til nye formidlingstiltag og specialarrangementer.

I slutningen af september lagde Forsorgsmuseet i den forbindelse hus til en helt ny type af arrangement; nemlig en rockkoncert. En idé udviklet af Forsorgsmuseets første ungdomsambassadør Sofie Skov Mortensen. Sofie er selv meget interesseret i alle de regler, som har præget livet på Fattiggården. Herunder ingen sang og musik uden tilladelse. Derfor inviterede hun det unge upcoming band UNNAMED UNKNOWN fra Nyborg til at komme og spille på museet, og så blev en ellers stille fredag aften i september brudt af guitarribs, bas og trommer. Arrangementet hed "Rock bag murene", og Sofie bød de besøgende velkommen og fortalte om det hårde liv på Fattiggården præget af de mange regler. Under og efter koncerten besøgte de unge udstillingerne, og de kunne give deres mening til kende på "Shout Out-Walls". Ikke lige frem typisk museumsformidling, men de unge gav efterfølgende tydelig til kende, at det havde været langt mere interessant, sjovt og tankevækkende, end de havde troet muligt. For mange af dem var det deres første besøg på et museum, men bestemt ikke sidste, udtalte de.

Undersøgelser og Forskning

Arkæologi

I forbindelse med etableringen af Arkæologi Sydfyn er der udarbejdet en forskningsplan for enhedens forskningsarbejde. Planen hviler naturligt nok på 4-årsplanerne for Svendborg Museum og Øhavsmuseet og afspejler derfor både nye og igangværende projekter. Under overskriften "Maritime Kulturlandskaber" har enheden følgende projekter på bedding: 1. Havne, handel og topografi – fra romersk jernalder til middelalder, 2. Sydøstfyn, 3. Borge og byer, 4. Det neolitiske kulturlandskab, 5. Stenalderlandskaber. Når enheden er trådt i funktion i 2011, vil der blive udarbejdet mere detaljerede planer for forskningen.

Undersøgelser – Forhistorie

SOM 387-2 Rødskebølle III

Årets første udgravning foregik i januar og februar på området mellem motorvejen og genbrugspladsen nord for Svendborg. Da området skulle udstykkes til erhvervsgrunde, var der påbegyndt en udgravning på stedet i 2010, og undersøgelserne fortsatte ind i 2011. De ældste fund bestod af flintredskaber og affald fra flinthugning, der viser, at der har boet mennesker på stedet gennem det meste af stenalderen. De fleste spor stammede dog fra den tidlige middelalder, hvor der har ligget både huse og marker på stedet. Det må være sporene af forgængererne til landsbyen Rødskebølle, som åbenbart har ligget her fra omkring år 1100, til den sidste gård ("Ullegård") blev revet ned i forbindelse med anlæggelsen af Svendborg-Odense motorvejen i 2006 (fig. 2 og 3).

SOM 443 Brændeskov Møllevej 15

I september foretog vi en forundersøgelse på et areal ved Brændeskov Møllevej, der skulle udstykkes og byggemodnes. Der fremkom kun få spor efter fortidig aktivitet, og området blev derfor frigivet.

SOM 266 Kirkeby Vænge

I anledning af udvidelse af Sellebjerg Grusgrav foretog vi i oktober en udgravning på lokaliteten Kirkeby Vænge. Her fandt vi bearbejdede flintstykker af forskellig art – dog ikke i særlig store mængder. Blandt flintstykkerne var der to pilespidser fra jægerstenalderen, hvoraf den ene kan tidsfæstes til Maglemosekulturen (9000-6800 f.Kr.) (fig. 4). Pladsen føjer sig således ind i en samling af pladser med flintgenstande fra Maglemosekulturen, som vi kender til i området nord for Svendborg (se "Højt oppe, langt væk fra mosen – om små lokaliteter fra Maglemosekultur" af Lars Ewald Jensen i Årbog for Svendborg & Omegns Museum 1999).

SOM 456 Dongs Højrup Kloak

En enkelt dag i december overvågede vi gravningen af et kloaktracé ved hovedvejen nord for Dongs Højrup. Der fremkom enkelte spor efter fortidig aktivitet, blandt andet et kulturlag med lerkarskår fra den yngre bronzealder. Sporenes sparsomme mængde gjorde, at de ikke blev undersøgt yderligere.

SOM 407 Skovsbovej Nord I

I forbindelse med byggeriet af Hospice Sydfyn foretog museet en arkæologisk forundersøgelse af arealet i januar. Ved undersøgelsen fremkom der spredte bebyggelsesspor fra oldtiden. Hovedparten af disse var koncentreret om en mindre

forhøjning i landskabet. Desværre er denne forhøjning gennemskåret af en naturgasledning, hvorfor området ikke blev indstillet til videre undersøgelser (fig. 5).

Tankefuld-udgravningerne: SOM 413-16 Hellegård I - IV

Hovedparten af museets store udgravninger har i 2011 været koncentreret i den nye bydel, Tankefuld, i Svendborgs vestlige udkant. Forundersøgelsen fra 2010 viste spor efter mange aktiviteter i området, og i alt er seks områder indstillet til udgravninger. De fire første etaper er blevet udgravet i 2011. Disse udgravninger dækker et samlet areal på næsten 5,5 hektarer – det svarer til næsten 10 fodboldbaner!

Bondestenalder: Der er fundet i alt fem små hustomter fra bondestenalderen (3900 – 1700 f. Kr.) i Tankefuld. De er beliggende spredt omkring et gammelt vådområde. Der er kun fundet få genstande fra bondestenalderen, men de, som er fremkommet, er til gengæld interessante: I starten af udgravningen blev museet kontaktet af en mand, som havde luftet sin hund omkring vores jordbunker fra forundersøgelsen, og i af disse havde han fundet en slibesten til slibning af økser fra bondestenalderen. Den passer fint sammen med de slebne økser, som er fremkommet i udgravningen. Herudover er der fundet flere fladehuggede pilespidser og segl fra slutningen af bondestenalderen (2800 – 1700 f. Kr.). Disse lå i udgravningernes nok mest interessante konstruktioner, nemlig fem rydningsrøser. Rydningsrøser kender vi generelt fra jernalderen, men her kan vi datere dem til den sene bondestenalder ud fra fundene (fig. 6). De er blevet skabt i forbindelse med, at man har skullet rydde sine marker for sten, og i denne forbindelse er der også havnet lidt affald i blandt markstenene. Blandt dette affald lå også et lille stykke interessant keramik, hvis ornamentik minder om ornamentikken på lerkar fra den europæiske klokkebægerkultur.

Yngre bronzealder og ældre jernalder: Fra denne periode har vi fundet resterne af en mindre landsby med langhuse, skure og lader. Dertil har vi fundet et kæmpe produktionsområde, som endnu ikke er afgrænset – men meget tyder på at det har dækket et område på op mod 3½ hektar! Der er fundet omkring 150 af denne type gruber, som næsten alle sammen indeholder keramik, der kan bruges til datering. Ud fra keramikken kan vi se, at man er begyndt at bruge området i den sene del af yngre bronzealder og op igennem den ældre jernalder.

Udover sporene fra hverdagslivet har vi også fundet to mindre gravpladser, som vidner om livet efter døden. Den ældste og mindste gravplads indeholder blot tre små brandgrave fra førromersk jernalder (500 f. Kr. – 0). Disse var ganske dårligt bevaret, og de havde kun fået ganske lidt keramik med sig i døden. På den anden og større gravplads er der fundet 12 brandgrave (fig. 7). Fire af disse grave kan vi se har været mænd, idet der er fundet våben i gravene. Gravene med våben er i øjeblikket stadig store jordklumper pakket ind i gips og vil i foråret 2012 blive udgravet, så vi kan få et indblik i de våben, som er kommet med. De foreløbige røntgenbilleder viser, at der både er sværd, lanser og skjoldbuler. Det er ud fra formen på våbnene, at vi kan datere disse grave til tiden efter år 0.

Middelalder: De sidste spor, som er fremkommet ved Tankefuld-udgravningerne, er såkaldte agerrener. Disse stammer fra middelalderlige og efter-reformatoriske marksystemer. Inden udgravningerne i Tankefuld gik i gang vidste vi, at der i den nærliggende Sofielund-skov havde været landbrug i og efter middelalderen, da vi kunne se marksystemerne på de såkaldte reliefkort. Reliefkort er luftfotos lavet med en laser-scanner, hvor det er muligt at se højdeforskelle, og dermed også spor efter denne type af marksystemer. Det pudsige ved marksystemerne fra henholdsvis Sofielund-skoven og Tankefuldudgravningerne er, at de alle vender den samme vej, hvilket tyder på at de må have været samtidige.

SOM 421 Mejerifolden

I september måned foretog museet en arkæologisk forundersøgelse i Stenstrup, hvor Sydbo skal bygge nyt bo- og aktivitetstilbud. På området blev der i 1970'erne fundet i et meget fint sværd fra den ældre bronzealder (1700 – 1000 f. Kr.). Dette gav museet store forventninger, idet denne type af sværd ofte findes i par. Desværre viste forundersøgelsen, at området er et stort gammelt vådområde, som i nyere tid er blevet fyldt op. Så til trods for at området blev undersøgt med metaldetektor, fremkom der ikke yderligere et sværd. Området blev frigivet efter forundersøgelsen.

SOM 425 / SOM 444 Sundbrovej Kloak

I forbindelse med etableringen af et nyt kloakforløb langs Sundbrovej på Tåsinge fulgte museet muldafrømningen. Der blev fundet spor efter aktiviteter inden for i alt fem områder, hvor af de to første blev indstillet til arkæologisk udgravning (SOM 444). De øvrige områder indeholdte spredte bopladsspor fra både yngre stenalder samt jernalder. Ved udgravningen af SOM 444 blev der i det første område fundet bopladsspor fra førromersk jernalder (500 f. Kr. – 0), mens der i det andet område blev fundet et bopladsområde fra slutningen af bondestenalderen eller starten af ældre bronzealder (ca. 2400 – 1500 f. Kr.). På det sidste bopladsområde blev der fundet resterne af et stort toskibet langhus, som vi først er begyndt at finde i de senere år. Desværre er det kun husets midterste del, som ligger inden for kloaktracéet (fig. 8). Undersøgelserne i forbindelse med kloakforløbet langs Sundbrovej fortsætter i 2012.

SOM 448 Lindekildevej kloak, Ulbølle

I forbindelse med et større kloakarbejde syd for Ulbølle fulgte museet muldafrømningen henover efteråret. Her blev der fundet i alt seks koncentrationer af affalds- og kogestensgruber (fig. 9). Det har desværre ikke været muligt at udlede hustomter, som kan knyttes til de mange gruber.

SOM 451 Ærendal

I efteråret skulle SSP Technology lave ny parkeringsplads ved fabrikken i Kirkeby, og her fandt museet et ganske usædvanligt gravanlæg. I overfladen tegnede sig en cirkulær ringgrøft med en diameter på cirka 13 meter. Inden i cirklen lå resterne af to mulige ligbrændingsanlæg samt to brandgrave (fig. 10). Der kendes ingen entydige paralleller til denne type af anlæg. Dog kendes der til bronzealderhøje fra slutningen af ældre bronzealder eller yngre bronzealder (ca. 1300 – 500 f. Kr.) med konstruktioner, der kan tolkes som værende ligbrændingspladser. Deres konstruktion er dog oftest trekantede eller rektangulære og ikke x-formede som ved Ærendal. En undtagelse er nogle småhøje fundet ved Lerbjerg (Håstrup sogn) på Sydvestfyn, hvor ligbrændingsanlægget har flere træk i stil med Ærendal, og dertil er brandgravene ligeledes placeret under de små gravhøje. Indtil vi får de naturvidenskabelige dateringer, må vi formode, at dette spændende anlæg også skal dateres til tiden fra omkring slutningen af ældre bronzealder eller yngre bronzealder.

Arkæologi – Middelalder

Ørkild Voldsted

Gennem nogle år har vi haft et udbytterigt samarbejde med naturvidenskabelig afdeling på Moesgård. Et af de områder, hvor vi samarbejder, drejer sig om brug af nondestruktive undersøgelsesmetoder – altså metoder, hvor der kan opnås viden om fortidsminder uden at skulle grave huller i jorden. En sådan metode er magnetometerundersøgelser, som dog ikke kan anvendes alle steder. Et magnetometer måler afvigelse fra jordens naturlige

magnetfelt. De afvigelser, der aftegner sig ved undersøgelsen, kan eksempelvis skyldes aflejring med magnetiske egenskaber under græstørven. Et af de områder, hvor metoden kan give oplysninger om forholdene under jorden er voldsteder. Museet har derfor haft et ønske om at få dele af Ørkild Voldsted undersøgt med magnetometer, for at se om vi kunne få oplysninger om bebyggelsen og ringmuren på den gamle middelalderborg.

Ønsket kunne indfries i december 2011, hvor lektor Tatiana Smekalova fra Moesgård foretog en indledende magnetometerundersøgelse på dele af hovedborgen på den første forborg (fig. 11). Vi havde udvalgt områder, hvor vi intet vidste om bebyggelse og ringmur. Og lad det være sagt med det samme: Resultatet blev overraskende godt med tydelige aftegninger af bygninger og ringmure. Især murforløb og bygningsdele på forborgen overrasker (fig. 12). Her ser det ud til at hele forborgen er massivt bebygget og omkranset af mur, og her vil det være nødvendigt med opfølgende arkæologiske udgravninger for med sikkerhed at vurdere resultaterne i forhold til borgens bygningshistorie.

Besigtigelser, registreringer etc.

I løbet af året har den arkæologiske afdeling foretaget rigtig mange besigtigelser af lokaliteter og områder, affødt enten af aktuelle anlægsplaner eller henvendelser fra private med oplysninger om fund af forskellig art. Afdelingen besvarer desuden i løbet af et år utallige forespørgsler vedrørende arkæologi generelt og om museumslovens bestemmelser. Henvendelserne sker oftest pr. telefon eller i mails. Derudover får vi mange personlige henvendelser med ønsker om bestemmelse af diverse genstande eller spørgsmål vedrørende fortidsminder i kommunen.

Danefæ:

Normalt får vi adskillige danefæfund fra Gudme og Lundeborg i løbet af et år – men her blev 2011 et atypisk år. Ingen fund blev indleveret. Derimod fik vi danefæ fra helt nye lokaliteter på Sydøstfyn. Fra en af de nye lokaliteter blev indleveret en såkaldt "tutulus" (pynteknap) fra ældre bronzealder (ca. 1500 f.kr.) (fig. 13) og fra en anden fik vi indleveret dele af et spænde og et vægtlod af bly fra ældre germansk jernalder (ca. 500 e. Kr.) (fig. 14).

Nyere tid/Søfart

I 2011 formåede afdelingen for nyere tid/søfart at udgive hele 3 bøger, og da der formodentlig går en rum tid, før det sker igen, vil jeg dvæle lidt ved den præstation.

"Svendborg Toldsteds skibe 1837-1867"

I forbindelse med årsmødet udkom årbogen i form af et temanummer med titlen "Svendborg Toldsteds skibe og fartøjer 1837-1867". Forfatteren var Kaj Nykjær Jensen, der af mange vil være kendt for hans gennemarbejdede artikler om maritime emner i tidligere årbøger.

Bogen er en kortlægning af alle fartøjer på grundlag af toldvæsenets oplysninger i en meget ekspansiv periode i Svendborg søfartshistorie. Efter en gennemgang af de forskellige sejlskibstyper beskriver forfatteren udviklingen for hver type gennem de 30 år, hvor vi bl.a. ser skonnerten afløse ældre skibstyper som sluppen. Dernæst kigger Kaj Nykjær Jensen på, hvorledes udviklingen er forløbet indenfor hver lokalområde i tolddistriktet: Thurø, Troense, Svendborg og de øvrige kystsamfund. Bogen slutter af med et mindre kapitel om skibenes bemanning og herunder fordeling mellem styrmænd,

matroser og drenge på de enkelte skibstyper.

Årbogen 2010 er hardcore søfartslitteratur, men bliver en uvurderlig bibel for alle, der vil studere Svendborgs søfartshistorie i sejlskibstiden.

"Ring Andersen værft. Skibsbygning i Svendborg siden 1867"

Årbogsudgivelsen blev april fulgt op af det dansk-tyske værk om Ring Andersens værft af Herbert Karting og Thorsten Tietjen. Efter at have omtalt bogprojektet i flere på hinanden følgende årsberetning kom den omsider. Hausschild Verlag i Bremen havde givet den 450 siders bog i storformat et flot udstyr, så der var meget anerkendelse fra de ca.75 fremmødte, da bogen præsenteredes på værftet for en indbudt skare. Prisen på 550 dkr. virker givetvis afskrækkende på mange, men for alle træskibselskere er bogen et must, og museet har da også modtaget mange bestillinger på bogen fra både nær og fjern. Bogen har været et smukt eksempel på samarbejde, både mellem de tyske forfattere og museumschefen, der stod for hovedparten af oversættelsesarbejdet og deltog i redaktionen, samt mellem lokale sydfynske aktører, der sørgede for at finansieringen kom til at hænge sammen.

"Østers og havregrød. Købmandsgården Baagøe & Riber i med- og modgang 1744-2009"

Vores undersøgelse af købmandsgårdens lange historie er udførlig omtalt i sidste års årbog i afsnittet "Korn, købmænd og kulturarv", forskningsprojektets titel. I 2011 bestod opgaven i at omarbejde undersøgelsen til en på samme tid gedigen og – for en bred målgruppe – læsbar bog, og det synes jeg Jacob Knage Rasmussen løste på forbilledlig vis på den relativ korte tid, der var til rådighed. Uden at give køb på kernen i undersøgelsen, nemlig at undersøge i detaljen hvordan slægten skabte en formue på kornhandel, samt hvordan man efter korneksportens kollaps omkring 1880 søgte at finde nye områder at tjene penge på, og endelig at identificere den såkaldte "baagøe -og- riberske-ånd" og undersøge, hvorvidt den var knyttet til de gamle bygninger i Kullinggade eller kunne overflyttes til det nye byggemarked i industri kvarteret efter salget til Starck, ja så kom der kød, blod og personligt drama ind i fortællingen gennem en række interviews og ved at stryge især de nyere kilder mod hårene, så det umiddelbart skjulte kom frem. Det er ingen overdrivelse, når vi påstår, at historien om Baagøe & Riber i Svendborg matcher Thomas Mann's historie om huset Buddenbrook i Lybeck. At bogen også er blevet særdeles flot, skyldes det gode samarbejde med trykkeriet Mark & Storm. Vi nåede at få bogen færdig til (hovedparten af) julehandlen og havde en fin reception på Viebæltegård 1. december, hvor vi havde bedt prof. Thomas Riis fra Kiel Universitet – også af Baagøe-familie – give en anmeldelse af bogen.

Bogen om "Børnely"

Udover de nævnte tre bøger blev der arbejdet videre på bogen om "Børnely". I maj 2011 gik journalist Anna Pia Holmgaard som planlagt i gang med bogen om Svendborg gamle børneinstitution "Børnely". Manuskriptet lå færdigt i september, og herefter var det grafiker Trine Kirketerps tur til at layoute bogen, hvilket i skrivende stund just er afsluttet. Resultat bliver smukt, og det er besluttet at lade bogen udkomme som et temanummer i museets årbogsrække i 2012. Hundrevis af sydfynboer har været i berøring med Børnely, som barn, forælder, ansat mm., så bogen skal nok finde en bred læserkreds. Mere om den i årsberetningen for 2012.

Glasfiberundersøgelsen

Optakten er beskrevet i årbogen for 2010. I 2011 forestod selve arbejdet med at skrive kapitlerne om de virksomheder, der havde bygget glasfiberfartøjer i Svendborg-området. Vi har som udgangspunkt regnet med, at det drejede sig om en lille håndfuld. Der viste sig

imidlertid at være 7-8 større og en hel del mindre, og opgaven blev dermed tilsvarende større. Heldigvis havde museumschefen mag. art. Adam Wagner til at hjælpe sig med undersøgelserne og affatning af kapitlerne, hvor der er større afsnit om Walsteds Bådeværft på Thurø og Jeros Marine i Rantzausminde. Bogen udkommer efter planen i 2012 og omtales derfor nærmere i årsberetningen næste år.

Kulturmiljøregistreringen

Sidst skal her igen nævnes (se også afsnittet om Samarbejdet med Svendborg Kommune) arbejdet med at identificere Svendborg Kommunes vigtigste kulturmiljøer med udgangspunkt i de særlige kulturhistoriske kendetegn i kommunen. Arbejdet med kulturmiljøerne har været en spændende proces, hvor vi ikke mindst er blevet bevidste om, hvor lidt både museum og kommune egentlig ved om væsentlige områder af kommunen.

Der blev sluttelig udpeget i alt 32 kulturhistorisk vigtige miljøer – nogle allerede kendte som Troense og Svendborg havn, andre nok mere overraskende som A9 med Svendborgsundbroen og Falkenberg-kvarteret. Se resultatet via linket "Kulturarv" på museets hjemmeside.

Forsorgsmuseet

Den 10. maj blev Godhavnsrapporten offentliggjort ved et stort arrangement på Fattiggården med deltagelse af repræsentanter fra den faglige referencegruppe, fra opdragsgiveren, altså Socialministeriet, samt af dem rapporten handlede om: De tidligere børnehjemsbørn.

Maria Rytter havde med hjælp af referencegruppen gjort et særdeles solidt stykke arbejde. På trods af temaets højspændte karakter og på trods af at det primære kildemateriale bestod af kvalitative interviews er der ikke efterfølgende fremkommet så meget som en eneste kritisk røst mod rapportens resultater.

Til gengæld fik rapporten på trods af en enorm presseomtale (se afsnittet om medierne under Formidling) ikke det for børnehjemsbørnene ønskede resultat, nemlig at socialministeren gav dem en undskyldning på statens vegne. SF kaldte ministeren i samråd om spørgsmålet; ministeren erkendte i store træk rapportens konklusioner, men ønskede at se fremad.

Som en direkte konsekvens af Godhavnsrapporten iværksatte hun kort tid efter en undersøgelse af de aktuelle forhold for danske børneinstitutioner. Så direkte har danske museer sjældent indflydelse på politiske beslutninger og på børns vilkår.

Ph.d.-stipendiat Inge Mønster-Kjærs aktiviteter i 2011 er omtalt under Formidling – Seminarer mv.

Besigtigelser og kapitel 8 undersøgelser

Museets nyere tids afdeling har i året løb pløjet alle kommunens lister over bygge- og nedrivningssager igennem, samt gennemgået et antal lokalplaner. Det er et møjsommeligt arbejde, og gang på gang oplever vi, at vi alligevel ikke fanger vigtige sager eller ikke formår at bevare eller beskytte vigtig kulturarv i kommunen. Nogle gange skyldes det dårlig kommunikation mellem kommune og museum, andre gange mangel på ressourcer her eller der, og andre gange igen en dårlig lovgivning på området. Der er ofte ingen andre våben mod kulturarvsvandaliserende bygherrer end vores overtalelsesevne, og den kommer ofte til kort.

I 2011 var vi i Svendborg bl.a. vidne til, at byens næstældste hus, det fredede

bindingsværkshus fra begyndelsen af 1700-tallet på Kullinggade 6, faldt mere og mere sammen. I efteråret var der ligefrem store huller i teglstenstaget. Fredede huse er statens ansvar, men det ved almindelige borgere ikke, og museet modtager mange henvendelser fra folk, der ikke kan forstå, at vi dog ikke gør noget. Nu har Kulturarvsstyrelsen givet ejeren et påbud om at beskytte huset, men det sker næppe, og da Kulturarvsstyrelsen yderst sjældent gør brug af sin ekspropriationsret, får bygningen formodentlig lov til at forfalde, indtil der ikke længere er noget at bevare, hvorfor bygningen "affredes" og nedrives.

Sammen med foreningen "By og land" drøfter museet med kommunen, hvordan vi mere aktivt kan forhindre sådanne sager.

Musiktribunen

I foråret modtog museet en henvendelse fra Svendborg Kommunes Miljø- og Teknikafd. vedr. den lille musiktribune ved Rottefælden, som sommerteatrets bestyrelse ville rive ned. Bygningen var blevet noget forfalden med råd i det kuppelformede tag, og det var længe siden, den var blevet brugt til noget. Anvendelse til eksempelvis musikformål var også vanskeliggjort af, at der løb en offentlig vej ret forbi.

Kommunen så gerne bygningen bevaret, eftersom den var kategoriseret som "særlig bevaringsværdig" i SAVE-gennemgangen af Svendborgs ældre bygningsmasse i 1990'erne. Måske kunne bygningen sættes i stand på billig måde ved hjælp af elever fra Svendborg Tekniske Skole? Den løsning satte Rottefælde-bestyrelsen sig imidlertid imod. Museet afleverede et udførligt høringssvar, hvor vi redegjorde for bygningens historie og svendborgens stærke traditioner for et frodigt kulturliv i lystskovene omkring byen, herunder i Caroline Amalielunden ved Rottefælden. Musiktribunen måtte ses som en integreret del af hele kulturmiljøet omkring Rottefælden, der som Danmarks ældste fungerende sommerteater og i kraft af sin velbevarethed måtte opfattes som et nationalt klenodie. Museet måtte absolut anbefale en bevaring.

Uden kommunale penge til istandsættelse, uden gode ideer til fremtidig brug af bygningen og uden en lov, der kunne forbyde nedrivning, ja så gav kommunen nedrivningstilladelse i efteråret.

Beslutningen kom den danske teaterhistoriker Alette Scavenius for øre i København, og hun henvendte sig til museet i november og spurgte bestyret, hvad vi dog havde gang i på Sydfyn. Alette Scavenius skrev netop på en bog om danske teaterbygninger og kunne på en national baggrund se det unikke i miljøet ved Rottefælden. Jeg opfordrede hende til med nye argumenter at forsøge at overtale bestyrelsen eller kommunen. Hun vendte tilbage med uforrettet sag og kunne meddele, at nedrivningen ville ske én af de nærmeste dage.

Vi kørte forbi et par dage efter for at tage et billede af den sørgelige nedrivningsproces, men foreløbig var intet sket. Ved dette besøg fik vi en idé til en fremtidig udnyttelse af musiktribunen, hvor beliggenheden op ad vejen ikke betød noget, nemlig til et formidlingssted for hele nærområdet: Lystskoven med Øverste Mølle, Ørkild Slotsbanke og selvfølgelig Rottefælde-miljøet. Her kunne man stå i tørvej og downloade gammel dansefolk eller revyklip på sin I-phone og på anden vis på information om det spændende område. Og en gang imellem kunne vejen vel lukkes for biltrafik, så der kunne gennemføres musikarrangementer eller stand up fra Musiktribunen. Således begejstret undersøgte vi bygningen og vurderede, at dens forfald var begrænset.

Alette Scavenius mente at kunne hjælpe os med fundraising til restaurering og formidling, hvorefter vi indgik en langvarig lejekontrakt med Rottefældens bestyrelse, hvor vi for 1 krone om året forpligtede os til at sætte bygningen i stand.

Hvor svært kan det være? Svendborg trænger til at se eksempler på, at bevaring i en Citta Slow-by er god investering, og at initiativerne kan komme mange steder fra. Det ville dog være rart, om kommunen gik forrest en gang imellem. Det kræver, at der afsættes en pulje

til formålet, men først og fremmest kræver det, at man vil det.
Fortsættelse følger i beretningen for 2012.

Indsamling

Nyere tid/søfart

Museet har i 2011 – som i de sidste mange år – været tilbageholdende med at forøge samlingerne med nye genstande – i et forsøg på at tage os bedre af de ting, der allerede var indsamlet (se afsnittet Bevaring). Der blev dog også i 2011 samlet enkelte ting ind, som vi bedømte var så væsentlige, at det ville være dumt at sige nej.

Som nævnt i årsberetningen for 2010 fik vi ikke støtte fra KUAS til en kvalificeret undersøgelse og dokumentation af Skaarup Seminarium op til institutionens lukning ved sommerferien 2011. Vi drøftede, hvordan vi kunne gøre et fornuftigt stykke bevaringsarbejde for egne midler og kom til den konklusion, at seminariets kulturarvsværdier rettelig hørte hjemme på en række forskellige institutioner. Med en tilladelse fra University College Lillebælt, der som ny ejer ikke synes at nære nogen særlig interesse for den del af kulturarven, som ikke repræsenterede nogen umiddelbar brugs- eller pengeværdi, kontaktede vi en række institutioner, som vi fandt relevante, og samtlige gik positivt ind i bevaringsarbejdet.

Seminariets velassorterede bibliotek og antikke bogsamlinger, med sjældne, smukt indbundne, værker fra de forskellige fagområder, mange fra første halvdel af 1800-tallet, blev gennemgået af forskningsbiblioteket på SDU og dele af samlingen blev overført hertil. Enkelte værker overgik til andre institutioner: Danmarks Kirker, Nationalmuseet, overtog en sjælden udgivelse fra 1890'erne af illustrationer af danske altertavler, Naturama fik en tidlig udgave af *Flora Danica*, Steno Museet en række værker om botanik og astronomi, og Svendborg Museum udtog vel 100 værker til supplerings af museets fagbibliotek.

Skaarup Seminarium havde bevaret en større samling gamle fysikinstrumenter, nogle stammede omtrent tilbage fra grundlæggelsen. Vi sendte en serie fotos af instrumenter til Steno Museet og spurgte, om museet havde interesse i dem. Det havde Århus-museet i høj grad og aflagde efterfølgende hele 3 besøg i Skaarup.

Naturama aftog foruden *Flora Danica* enkelte sjældne biologiske præparater og diverse plancher. Lokalhistorisk arkiv i Skaarup overtog seminariets årsskrift, elevbilleder, samt andre arkivalier af udpræget lokalhistorisk interesse.

Selv havde vi svære overvejelser over, hvilke genstande Svendborg Museum burde indsamle. Det blev til en håndfuld effekter med stor symbolsk værdi, herunder skolens klokke med inskriptioner fra støjningen 1836, den gamle silkefane, et kateder og en skolepult (til voksne), enkelte ugeplaner og håndskrevne undervisningsbøger, et par trægeværer fra gymnastikundervisningen, samt en serie malerier af seminariets forstandere.

Forsorgsmuseet

I et interview til Godhavnsrapporten fortalte informanten, at han på "Foreningen til forsømte Børns Frelse" i Værebros var blevet banket, ligesom de andre drenge jævnligt blev det, af forstanderen. Det foregik i gymnastiksalen, hvor drengene blev bedt om at stille sig op ad en hest (gymnastikredskab på 4 ben), hvorefter de fik slag hen over ryggen – ofte så blodet sprøjtede. Jacob Knage Rasmussen og Maria Rytter satte sig for at undersøge sagen nøjere, og det viste sig, at både gymnastiksal og hest var bevaret – og hesten havde en del mørke pletter.

Tilbage i Svendborg kontaktede museet kriminalpolitiet for at få hesten analyseret for blodspor. Ved stor beredvillighed fra politiets side gennemførte Gerningsstedssektionen på

Kriminalteknisk Center i Fredericia en helt normal analyse af hestens 50 år gamle blodspor med speciallys, comburtest, luminoltest og Hem direct test.

Ved speciallys trådte et væld af bittesmå pletter frem, som kunne være blod. En Comburtest viste grønt og indikerede blod. Luminoltesten viste det samme, samt at hesten var oversået med små prikker, undtagen på midten, hvor drengene skulle have stået. Mens Hem Direct testen var negativ, hvilket kunne skyldes, at sporene var over 50 år gamle. Der blev ikke foretaget en blodstæksanalyse, men en tilkaldt ekspert kunne fortælle at "blodstæk på 1-3 mm ses ofte ved anvendelse af stump vold. Jo mindre størrelse – jo voldsommere kraft har været anvendt". Mængden og spredningen af pletterne kunne tyde på, at der var foretaget mere end én afstraffelse.

Hesten er efterfølgende givet til museet af de nuværende ejere af det tidligere børnehjem. Den kan nu ses på en udstilling om Godhavnsundersøgelsen på Forsorgsmuseet i Svendborg, hvor den står med de pile på, som politiet har anbragt i forbindelse med analysen.

Bevaring og arbejdet med samlingerne

Et af kvalitetsvurderingens alvorligste kritikpunkter handlede om museets magasinforhold. Konserveringsafdelingen i Rudkøbing havde afgivet en rapport til Kulturarvsstyrelsen forud for deres besøg, der oplyste en række punkter med plads til forbedringer på det klimatiske og det sikringsmæssige område. Derudover var magasinerne generelt overfyldte.

Vi ansøgte efterfølgende Kulturarvsstyrelsens Bevaringspulje om midler til at påbegynde en samlingsgennemgang, som også omfattede en kassation af genstande med begrænset kulturhistorisk værdi – for at give plads på hylderne og for at koncentrere ressourcerne om ting med større kulturhistorisk værdi.

Vi fik tilsagn om 3 måneders lønmidler, hvilket gav mulighed for ansættelse af Jacob Knage Rasmussen til opgaven. Han gik i gang 1. september sammen med mag. art. Adam Wagner, som vi var så heldige at have i løntilskudsjob samtidig. Efter en kort introduktion til REGIN gik de i gang med at gennemgå alle genstandene i Christiansmøllen med henblik på at få møllen afviklet som magasin. Derefter blev to reoler på Abildvej med "genstande med uafklaret status" gennemgået og sorteret.

I praksis løste Jacob og Adam opgaven ved indledningsvis at fotografere alle genstande og finde ud af, om de var registrerede eller ej, eller om museet på anden måde havde oplysninger om dem. Herefter blev genstandene fysisk og på et regneark adskilt i en gruppe med registrerede og én med uregistrerede og indenfor hver gruppe foretog Jacob og Adam herefter en sortering mellem "bevaring" og "kassation" på grundlag af en række kriterier. Når de var nået så langt, blev prioriteringerne diskuteret med museumschefen, der i næsten alle tilfælde kunne tiltræde de unge museumsmedarbejderes vurderinger. Herefter henvendte vi os til museer, der kunne være interesserede i at overtage genstande, og sekundært til giveren eller denne familie – for så vidt disse personer kunne opspores. Kun i et enkelt tilfælde lykkedes det på den måde at afsætte en genstand, som vi ikke længere ønskede at opbevare: Det var den gamle brandsprøjte fra Vormark, som den lokale beboerforening var særdeles glade for at få hjem igen.

Afslutningsvis kunne vi fremsende en anmodning til Kulturarvsstyrelsen om lov til at udskille i alt 70 genstande af samlingen. Vi modtog tilladelsen og sendte omkring nytår et par vognlæs afsted til forbrænding eller "gammelt jern". Christiansmøllen er nu tømt, og det samme er hylderne på Abildvej med uafklarede genstande.

I forlængelsen af kvalitetsvurderingen besluttede vi at tømme 2. salen på Viebæltegårds

Nordfløj. Her ligger hele museet malerisamling (på nær de maritime billeder), og her ligger Byhistorisk Arkivs nærmagasin: Tonsvis af forenings- og virksomhedsarkiver. Klimaet på 2. salen gør rummene uhensigtsmæssige som magasiner, og i brandmæssig henseende kunne tingene dårlig være ringere anbragt. Vi har derfor – nødtvungent – lejet endnu 200 kvm magasin på Abildvej, til disse genstande, og overflytningen er i skrivende stund netop begyndt. Når den er afsluttet har vi 99% af museets genstande samlet på i alt 1700 kvm. på Abildvej under – ikke helt optimale – men dog særdeles fornuftige forhold. Jeg skriver alligevel ”nødtvungent”, fordi museet efterhånden bruger næsten 300.000 kr. af vore sparsomme midler på opmagasinering, hvor min forgænger brugte 0 kr. Forskellen turde imidlertid være til at få øje på.

Formidling

Arkæologi

Jernaldermarkedet i Lundeberg løb af stablen den 16. og 17. juli i 2011. Som i 2010 var der også i år gæstevist af romerske legionærer på markedspladsen. Lige fra det første marked blev gennemført i 2006 har Per O. Thomsen deltaget som formidler af den historie, der ligger til grund for det ”moderne” marked. Både lørdag og søndag er der omvisninger, hvor han beretter om stedets lange og spændende markedshistorie, der strækker sig fra 200 e.Kr og frem til 800 e.Kr.

I 2011 fortsatte Per O. Thomsen og biolog Henriette Mørk fra Svendborg Kommunes Natur og Miljøafdeling deres fælles guidede ture, hvor der bliver berettet om natur- og kulturhistorie på Ørkild voldsted, Syltemae Ådal, Gl. Hestehave og dele af Øhavsstien. I år var repertoire udvidet med en tur til Thurø Rev. Turene har været særdeles velbesøgte, og man kan håbe at initiativet kan forsættes i 2012.

Siden 2009 har Kulturarvsstyrelsen arbejdet med det landsdækkende formidlingsprojekt ”Danmarks Oldtid i landskabet”. Projektet er finansieret af A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal og har som målsætning at forbedre eller helt forny formidlingen af 100 særligt udvalgte fortidsminder. I 2010 havde museet fornøjelsen af, at Gudme og Lundeberg blev omfattet af projektet. I 2011 blev området med de mange gravhøje i Gl. Hestehave omfattet af projektet. Det betød foruden en omfattende skiltning i området også frilæggelse af flere af gravhøjene i skoven, reovering af hellekisten og flytning af det stiforløb, der lå over to gravhøje. Ud over Kulturarvsstyrelsen og museet har Peter Møller i Svendborg Kommunes Miljø og Teknik bidraget til soigneringen af området. Den 10. juni indviede borgmester Curt Sørensen (fig. 15) og kontorchef Henrik Jarl Hansen fra Kulturarvsstyrelsen området, og efterfølgende tog museumsinspektør Per O. Thomsen gæsterne med rundt i Gl. Hestehave (fig. 16).

I 2011 tog Svendborg Kommunes Miljø og Teknik initiativ til opsætning af skilte ved udvalgte fortidsminder. I første omgang blev det til informationsskilte ved Ingers Høj og Capeshøj på Tåsinge samt ved langdyssen ved Brudager. Efter aftale var det museet, som leverede de faglige tekster til skiltene samt kom med illustrationsforslag. Skiltene var færdige til opsætning i december og står nu og fortæller fortidsmindernes spændende historie. Det er i øvrigt første gang, der er opsat informationsskilte ved Ingers Høj og Capeshøj (fig. 17).

Nyere tid/Søfart

På grund af de mange bogudgivelser var der ikke ressourcer til andre store formidlingstiltag i 2011. Udstillingen i Lundeberg er stadig populær, så den kom op endnu

en sæson, og udstillingen om Børnely flyttede fra Borgerforeningen til Anne Hvides Gård. Ressourcerne blev primært lagt i form af afholdte guidede ture, jf. fotos og listen længere fremme i dette afsnit. En række aktiviteter blev samlet under paraplyen "Natur og Kultur", der var KulturarvFyns fælles formidlingstema i 2011 – inspireret af Danmarks Naturfredningsforenings (DN) 100-års jubilæum – og støttet af KulturarvFyn. Arkæologerne lavede bl.a. busture ud til de sydfynske dysser, mens Nyere tid arrangerede to sejlture med VIKING, en cykeltur i Øster Skerninge, samt en vandretur til Egebjerg bakker under ledelse af grev Christian Ahlefeldt, Hvidkilde. Vandreturen var afslutningen på en lille udstilling på Svendborg Bibliotek med museets store guldaldermaleri af Ferdinand Richardt, "Udsigt fra Egebjerg bakker". Vi havde bedt en fotograf optage et billede på det sted, hvor malerens staffeli stod i 1842, og en lille film præsenterede projektet og fik bibliotekets brugere til at forholde sig til forandringen fra den gang til nu; Godt eller skidt? Ved siden af havde vi i samarbejde med biblioteket arrangeret en lille udstilling om DN. Udstillingen blev skudt i gang med en debataften, hvor vi havde bedt DN's præsident Ella Maria Bishoff-Larsen, grev Christian Ahlefeldt og museumschefen drøfte, hvad de fik øje på, når de så på de to billeder af den samme udsigt – henholdsvis 1842 og 2011.

Forsorgsmuseet

Der var "knald" på formidlingen på Forsorgsmuseet i 2011 – ikke mindst takket være nogle inspirerende samarbejdspartnere, en entusiastisk gruppe frivillige, samt studentermedhjælperne Nils Valdersdorf Jensen og Lasse Weel Krammer-Dandanell der året igennem løftede nogle store formidlingsopgaver på en højst kompetent måde.

"100 års fattigdom"

Da 2011 kun lige var begyndt, modtog Forsorgsmuseet tilsagn om en bevilling fra Kulturarvsstyrelsens formidlingspuljer, som virkelig gjorde, at vi i 2011 kunne sætte projektet "100 års fattigdom" i søen. Målet med projektet var at sætte ekstra fokus på aktiv brugerinddragende formidling til de ældste skoleklasser i både folke- og efterskoler. Forsorgsmuseet indgik allerede i 2010 et nært samarbejde med Rantzausminde Efterskole i udarbejdelsen af selve projektansøgningen. Glæden var derfor stor både på museet og efterskolen, da projektet blev mødt med positivt svar fra Kulturarvsstyrelsen.

Efter en kort introduktion til Forsorgsmuseet fik Rantzausminde Efterskoles "Verdensborger-hold" lov til at få fri adgang til Forsorgsmuseet og dets historier. En af de grundlæggende pointer med "100 års fattigdom" var, at brugerinddragelsen skulle forme historieformidlingen. Derfor fik eleverne frie rammer til selv at vælge hvilke historier de gerne ville fortælle og hvordan - med faglig støtte og inputs fra Forsorgsmuseets formidlere. Mange ugers intenst arbejde både på efterskolen og på museet resulterede i en teknologistærk udstilling, hvor iPads, podcasts og en projektor formidlede de digitale projekter ved siden af et "Hjemløsehjørne" i 1:1, fotografier af forskellige former for velgørenhed og en tidslinje, som man selv kunne vende og dreje.

Ved selve åbningen af udstillingen var det de unge verdensborgere selv, som viste rundt på Fattiggården, hvor de med rettelig stolthed kunne vise deres film og forskellige andre projekter frem for de inviterede gæster.

"100 års Fattigdom" blev en brugerdrevet og –skabt udstilling, som i sin form og i sit valg af indhold var ung og søgte at tale de unges sprog. Dette værdifulde arbejde resulterede i viden og redskaber, der fremover vil gøre Forsorgsmuseet til en stærkere udbyder af relevante og fængende undervisningstilbud for de store klasser og efterskoler. Idéen med "100 års fattigdom" er altså, at besøgende eleverne fremover kan arbejde på samme engagerende måde som eleverne fra Rantzausminde Efterskole valgte at gøre det. Fra

2012 kan besøgende elever og lærere på forskellige undervisningsforløb lave debatskabende film på Ipads, debattere alkoholpolitik eller f.eks. filme rollespilsforløb. Alt med inspiration fra en gruppe engagerede, tænsomme og kreative elever fra Rantzausminde Efterskole, som tog ejerskab til forsorghistorien.

Nye brugere

"*Museer skal være for alle!*". Udsagnet kan lyde som en oplagt sandhed, men det er unægtelig en sandhed med mange modifikationer, for det er reelt et mindretal af befolkningen, der kommer på de danske museer. I 2009 gennemgik Forsorgsmuseet markante forbedringer, som bevirkede, at langt flere handicappede og gangbesværede fik nemmere adgang rundt på museet, men der er jo stadig en stor del af befolkningen, som ikke bruger tilbudene på de danske museer. Denne del af befolkningen vil Forsorgsmuseet gerne gøre en ekstra indsats for at nå ud til.

Projektet "100 års fattigdom" handlede som nævnt om at engagere de unge. At skabe ejerskab. Forsorgsmuseet indgik i en dialog med de unge for at finde ud af, hvad de kunne tænke sig at lære mere om og hvordan. På den måde blev det de unges lyst til at lære mere, som drev formidlingen frem. Denne utraditionelle og omvendte praksis viste i kraft af de unges engagement, hvor frugtbart det kan være i højere grad at inddrage museumsbrugere, som i dette tilfælde var de unge. Denne tilgang til museumsformidling kaldes *Outreach*, og den handler om, at museerne skal indgå i dialog med de besøgende. Outreach giver flere brugere på museerne, og det er jo et succeskriterium i sig selv, men Outreach kan også give en større mangfoldighed i typen af museumsbrugere og i museernes fortællinger.

Dette blev med al tydelighed bevist, da en gruppe af elever fra Rantzausminde Efterskoles Verdensborger-hold besøgte Forsorgscenter Syd-fyn og der fik lov at filme og interviewe et par brugere. Ud af dette samarbejde blev der produceret en meget smuk og respektfuld film om et par skæbner, der havde ramt samfundets bund, men heldigvis nu fik støtte og hjælp til at komme videre i livet.

Forsorgsmuseet arbejder vedvarende med at inkludere socialt udsatte eller marginaliserede brugergrupper, som ellers ikke går på museum. Museer kan på mange mennesker virke ekskluderende, og mange kan føle sig fremmedgjorte ved et besøg. Dette vil Forsorgsmuseet gerne gøre op med. De meget unikke temaer og historier, som Forsorgsmuseet i forvejen formidler, er med til at inkludere en del af den danske kulturhistorie, som ellers har eksisteret i det skjulte. Nemlig de fattiges og oversetes. Samtidig giver mange, bl.a. tidligere børnehjemsbørn, udtryk for, at de for første gang i deres liv får fornemmelsen af, at også deres historie betragtes som del af Danmarks historie i og med, at de ser den formidlet og fortalt på et museum. De oplever at blive inkluderet.

Social inkluderende arbejde som dette er man banebrydende med på engelske museer, hvor man for længst har opdaget de mange fordele ved at arbejde socialt inkluderende: Man påtager sig som institution et socialt ansvar, man finder flere veje til at engagere og involvere museernes brugere, der udvikles nye former for formidlingstiltag *sammen* med brugergrupperne, nye partnerskaber bliver etablerede, og der opstår ofte en meget markant grad af ejerskab hos brugere til museet. Pga. disse åbenlyse fordele og muligheden for at afdække nye måder at anvende Forsorgsmuseet på, deltog tre af medarbejderne fra museet i i efteråret i et længere kursusforløb om social inklusion arrangeret af ODM. Kurset bød på mange interessante og spændende cases og tankevækkende vinkler på, hvorfor social inclusion-projekter er så væsentlige. Det bød også på spændende besøg på museer i både Manchester og London, hvor banebrydende projekter blev med rettelig stolthed vist frem. Det var et meget inspirerende kursus, og allerede nu er flere socialt inkluderende projekter i støbeskeen på Forsorgsmuseet. Deltagelsen i kurset var ydermere motiverende, da det flere gang blev tydeligt, at

Forsorgsmuseets ihærdige arbejde gennem 10 år med især at afdække og formidle børnehjemshistorien på utraditionel vis i den grad også imponerede og interesserede de engelske værter.

Rundvisninger

Gennem årets 139 rundvisninger er der blevet arbejdet en del med at forme rundvisningerne efter den besøgende gruppes ønsker og forudsætninger. Det har jo selv sagt stor betydning at variere rundvisningen, alt efter om der er tale om besøg af japanske robotforskere fra Panasonic, kinesiske velfærdsstuderende fra Hong Kong eller 5. klasse fra Tved skole. Hver sidste onsdag i hver måned fra februar til oktober blev der desuden som noget nyt tilbudt gratis temarundvisninger, hvor man bl.a. kunne få lov til at høre mere om "Fattiggårdens mange døre", "Fattiggårdens regler" eller om "Skæbner på Fattiggården".

Det er tydeligt, at formidlingen af den personlige historie stadig er i høj kurs hos de besøgende, og bliver spændende fremadrettet at få lov at arbejde endnu mere med at finde de tankevækkende historier frem.

Arrangementer

Fedtemadder, poetry slamming, rockkoncert og totalteater er kun et udpluk af de mange sjove, tankevækkende og eksperimenterende oplevelser og indtryk, som prægede Forsorgsmuseets mange arrangementer i 2011.

I vinterferien kunne man "smage og opdage Fattiggården". Museets nye og "gamle" frivillige leverede en ihærdig indsats med at give de mange besøgende en god museumsoplevelse i både uge 7 og 8. Rigtig mange børnefamilier og bedsteforældre med børnebørn lagde vejen forbi, og de fik tilbudt smagsprøver på fedtemadder og gule ærter. Der var gang i måttevæveriet, og der blev stoppet strømper og lagt kabale i "Opsynsmandens gamle lejlighed". Ikke nok med det, så blev der til lejligheden skabt en fortælling om de to husvilde drenge Oskar og Hans Peter. De havde brug for hjælp til *Mysteriet om den forsvundne nøgle*. En masse spor var "tabt" i Forsørgelsesafdelingen, men kun de, som til sidst fandt nøglen, kunne gå i museumsbutikken, aflevere svaret og få en belønning som tak for hjælpen. Næsten alle børn fandt nøglen, som lå gemt i tissepotten under sengen i soverummet.

I marts overtog den levende litteratur Svendborgs gader til litteraturfestivalen "Ord over Svendborg", og også Fattiggården bød de besøgende poeter velkommen. På en kold men smuk lørdag eftermiddag åbnedes dørene til "Poeter på Forsorgen". Den københavnske poesiscene *Underskoven* havde ved en tidligere lejlighed besøgt museet og efterfølgende skrevet poesi inspireret af bygningerne, fortællingerne og skæbnerne. Arrangementet bød både på poesi i mændenes gård, i interiørudstillingen i Forsørgelsesafdelingen og i børnehjemsudstillingen. Det var en stærk oplevelse for både de gæster, som lagde vejen forbi, men også for de deltagende poeter, der gav udtryk for, at det havde været en stor og uventet oplevelse for dem.

(Eksempel på digt:

Bo Lille: "Det var ikke helt let"

Det var ikke helt let

at komme indsamlinger

Det var umuligt

at komme ud)

I forbindelse med "Øhavets Dages" mange sjove tiltag på hele Sydfyn, kunne man en fredag aften i august komme på en tidsrejse tilbage til 1872, da Forsorgsmuseet lagde bygninger og fortællinger til "Nat på museet". På denne helt særlige aften var det

Fattiginspektør Kaptajn Frederik C. Hallas, som stolt kunne byde de besøgende børn og voksne velkommen og give dem en tur rundt på den nyopførte Fattiggård. Undervejs kunne man møde Opsynsmand Alsing, Løse Maren, Gamle Tosse-Anna, den fulde sømand fra København og en masse andre fattiglemmer. Efter at Fattiginspektøren havde stoppet et uheldigt flugtforsøg over muren, blev der budt på kage og stakitøl i mændenes gård. "Nat på museet" var en fantastisk aften både for de besøgende gæster og for de deltagende af museets frivillige og ansatte.

I sommerferien kunne de besøgende på Fattiggården få fornøjelsen af det hidtil mest ambitiøse program for Forsorgsmuseets børneformidling. I 6 uger lagde ikke mindre end 13 frivillige og ansatte et kæmpe arbejde i at skabe liv bag murene. Som så ofte før blev der knust skærver, mens måtteværkstedet måtte bemandes i hold. Der blev vasket og tørret tøj i kvindernes gård, og næsten hver dag blev der budt på smagsprøver på fattiggårdskost. Rabarbersuppe, øllebrød, brødbudding og sødsuppe var bare nogle af de lækkerier, som nysgerrige børn og voksne kunne få fornøjelsen af.

I Opsynsmandens gamle lejlighed havde der sneget sig fem fejl ind i form af tidsmæssigt fejlplacerede genstande, som skulle identificeres. Det viste sig meget svært, og mange besøgende følte sig overbeviste om, at en kværnsten måtte stamme fra 1950'erne!

De to husvilde drenge Oskar og Hans Peter havde igen brug for hjælp. Denne gang med at finde en kasket, og det var de besøgende heldigvis bedre til. Derudover kunne man gå med en af Forsorgsmuseets formidlere op på Galgebakken og på vej derop få den dramatiske historie om den sidste henrettelse i Svendborg fortalt.

Noget af det som dog vakte allerstørst begejstring, var dog muligheden for at de besøgende børn kunne prøve kræfter med stylder og tøndebånd. Sommeren blev afsluttet med "Kulturnatten for børn", og her skulle Oskar og Hans Peter for sidste gang i 2011 vise sig at have brug for hjælp. Denne gang fra det deres bedstefars brev helt over fra Amerika, som var forsvundet.

I efterårsferien bød Forsorgsmuseet igen på helt nye oplevelser. Denne gang var dukketeater og rundvisninger for børn. I Klistersalen kunne besøgende børnefamilier opleve både "Den lille pige med svovlstikkerne" og "Fyrtøjet", og det var en rejse tilbage ikke bare til eventyrernes verden, men også en verden, hvor udskårne dekorationer, figurer i pap og gode historier tryllebandt publikum. Hver dag i ferien kunne man desuden gå en tur med en formidler rundt på Fattiggården og se, hvor de fattige havde sovet, spist og arbejdet. Alt blev fortalt i børnehøjde, og det viste sig et sikkert hit blandt de besøgende børn at få lov til at røre eller måske endda lugte til ting fra Fattiggårdens gemmer. Som et ekstra tilbud kunne man endda også få lov til at høre historien om maleren H.P. Carlsen og selv prøve kræfter med at male billeder, som han gjorde det, kun med kul og kridt.

Året blev sluttet af med manér, da Forsorgsmuseet sammen med Svendborg Fritidsteater og Seniorscene inviterede til teaterforestillingen *Krigsjul på Fattiggården*. Forsorgsmuseet leverede det originale kildemateriale og de gode historier, mens instruktør Marianne Kjær flettede det hele sammen med musik til et dramatiseret tidsbillede af en juleaftens på den gamle Fattiggården under 2. verdenskrig. Det blev en stærk, bevægende – og tætpakket – oplevelse at se livet folde sig ud i de autentiske omgivelser, og særdeles rørende var det også at se det engagement som skuespillerne fra 12-82 år lagde for dagen i deres levendegørelse af Fattiggårdens skæbner.

Skoletjenesten

Da Forsorgsmuseet åbnede op i uge 7 efter vinterpausen, kunne museet samtidig åbne dørene til et helt nyt formidlingsrum, "Nøglen". Efter en stor indsats fra frivillige og ansatte var den gamle skolestue blevet malet, og gulvene ordnede, og nu fremstår rummet

forvandlet. I "Nøglen" kan besøgende børn dufte til, røre ved eller mærke historien. Formidlingsrummet er fyldt med sjove og tankevækkende ting, billeder og genstande, som på hver deres måde er med til at fortælle noget om den danske forsorgshistorie. Man kan f.eks. røre ved en muldvarp, som har stået på Skolehjemmet Himmelbjerggården, løfte låget på en tissespad, eller lugte til hvad de gamle sprittere egentlig drak sig fulde i. Rummet hedder "Nøglen", fordi rummet lukker op for forsorgshistorien. Forsorgsmuseet har her skabt et rum, hvor de gængse museumsregler er sat til side. Museets gæster kan her åbne monterne, røre ved genstandene, klæde sig ud eller bare undres. "Nøglen" er et rum for refleksion, læring, undren og eftertanke, og det er forhåbningen, at flere og flere skoleklasser vil bruge rummet som begyndelse eller afslutning på deres museumsbesøg. Dét, at få lov til at bruge sanserne og derved få en mere taktil fornemmelse af forsorgshistorien, har vist sig at vække genklang hos besøgende lærere med skoleklasser. De ser med al tydelighed, at eleverne får en langt mere kvalificeret museums- og historieoplevelse, når de ikke kun skal lytte og forstå, men også kan mærke og fornemme. Et af de mere markante eksempler på dette var, da 7. og 8. klasse fra Refsvindinge Friskole skulle forberede deres årlige musical. Elever og lærere lånte både historier, udklædning og rekvisitter fra Forsorgsmuseet. Eleverne var selv med til at skrive musicalen med udgangspunkt i virkelige hændelser fra danske børnehjem i 1930'erne til 1950'erne, som dokumenteret i Forsorgsmuseets forskning. Eleverne valgte, at musicalen især skulle have fokus på de følelser, som de anbragte børnehjemsbørn må have mærket på godt og ondt under deres anbringelse. De understregede, at dramatiseringen og arbejdet med at indsamle historier gjorde det mere relevant og vedkommende for dem at lære historie. At det især havde lært dem noget at perspektivere deres eget ungdomsliv til børnehjemshistorien.

Årets største projekt i skoletjenesten var dog "Mini Kulturel Rygsæk", som var et formidlingsprojekt støttet af især Statens Kunstråd. Sammen med 6 andre centrale kulturinstitutioner i Svendborg Kommune og Børnekulturelt Netværk blev der i begyndelsen af året udviklet et pilotprojekt, som løb af stablen i efteråret 2011, og som forhåbentligt gentager sig i 2012. Mini Kulturel Rygsæk handlede om at give så mange af kommunens børn en kvalitetsoplevelse ud over det sædvanlige på en af kommunens kulturinstitutioner i samarbejde med en kunstner.

På Forsorgsmuseet besøgte omkring 220 børn fra kommunens 7. klasser over 2 uger museet, hvor de dramatiserede det historiske rollespil *Fattiggården brænder*. I tæt samarbejde med teaterinstruktør og skuespiller Preben Birkeholm havde Forsorgsmuseet udviklet et forløb, hvor eleverne i små grupper skulle fremføre begivenheder, som de kunne have udspillet sig den septembraften i 1899, da Fattiggården faktisk brændte. Hanne Jensen fra Byhistorisk Arkiv havde forinden lagt et kæmpe arbejde, bl.a. på Landsarkivet i Odense, og fundet nye spændende oplysninger frem om den famøse brand, som sandsynligvis var påsat! Men hvem havde skylden for branden? Dette og andre interessante spørgsmål skulle de besøgende 7. klasser forsøge at besvare. Der kom rigtig mange bud på hvem, der kunne have gjort det, men fælles for at de besøgende børn var den store glæde og det helt særlige engagement og iver, de lagde for dagen på deres besøg på den gamle Fattiggård.

Den nationale brugerundersøgelse

Kulturarvsstyrelsen har de senere år gennemført en national brugerundersøgelse på de 122 statslige og statsanerkendte museer. Undersøgelsen har fokus på, hvem brugerne er, og hvordan de oplever deres museum. Resultaterne giver museerne mulighed for at målrette deres udstillinger, aktiviteter og arrangementer i forhold til deres brugere. På Svendborg Museum er Forsorgsmuseet Viebæltegård blevet valgt som den afdeling af museet, hvor brugerne bliver spurgt om deres mening. Resultaterne af undersøgelsen

samles hvert år til en rapport, hvor museet herigennem får et glimrende redskab til at arbejde strategisk med kommunikation og formidling af udstillinger, aktiviteter og arrangementer.

Resultaterne i rapporten viser også, hvordan Forsorgsmuseet Viebæltegård vurderes af de besøgende/brugerne i forhold til dels andre kulturhistoriske museer, dels i forhold til alle museer. Brugere vurderer på en skala fra 1 til 10, hvor 1 er mest negativt og 10 er mest positivt.

Forsorgsmuseets brugere har i 2011 givet en samlet vurdering af deres museumsoplevelse på 8,5 hvilket er en stigning på 0,1 i forhold til 2010. I forhold til andre kulturhistoriske museer ligger Forsorgsmuseet 0,4 højere. Der er altså stor tilfredshed hos de besøgende på de danske museer, og en udstrakt tilfredshed hos museumsgæsterne på Fattiggården. Der efterspørges dog flere aktiverende ting på museet, hvilket heldigvis ligger fint i planerne for afdelingen.

Praktikanter

I løbet af året har Forsorgsmuseet haft fornøjelsen af flere praktikanter i meget forskellige forløb. Sofie Skov Mortensen fra Refsvindinge Friskole brugte i april en uge på museet i forbindelse med sin skolepraktik. Sofie lavede rigtig mange spændende ting, og hun brugte især tiden på en formidlingsaktivitet, som kom i brug i "Nøglen", og hvor man kunne lære mere om H.P. Carlsens kunst og skæbne.

Bára Krossteig brugte 4 uger på Forsorgsmuseet, som del af AOF-forløbet "Sæt Kurs". Bárá støttede med stor iver op om mange forskellige formidlingsaktiviteter. Hun lærte at væve måtter, og deltog også i levendegørelse til "Nat på museet". Samtidig lagde Bárá et stort arbejde i at sammenskrive et projektoplæg til brug af Manga-tegneserieuniverset i børnehjemsudstillingen.

Fra august og året ud brugte Jesper Lundsby Skov, som er kandidatstuderende i historie ved Syddansk Universitet i Odense, sit praktikophold ved Forsorgsmuseet til at lave et mindre forskningsprojekt, hvor han undersøgte Svendborgs tidlige velfærdsudvikling omkring år 1900. Udover en eksamensopgave munder dette arbejde i løbet af foråret 2012 ud i en artikel.

Foredrag og guidede ture

Esben Hedegaard:

Udover enkelte omvisninger på Fattiggården:

05.03.11: SLA- kursus i landbohistorie. Broby Efterskole.

06.04.11: Havnevandring

27.04.11: Havnens kulturhistorie og fremtid. Oplæg i forbindelse med HJORTØS generalforsamling

09.06.11: Havnevandring. For C. C. Jensen.

22.06.11: Havnevandring.

30.06.11: Cykeltur i Øster Skerninge.

03.08.11: Guidet tur på Svendborg Havn.

28.08.11: Æbler og pæreskuder. Guidet sejltur til Troense.

08.08.11: Guidet sejltur i havnen. Bodø Kommune.

10.08.11: Guidet sejltur i havnen. Byplanlæggere Vejle Kommune.

20.09.11: Lær at læse landskabet. Folkeuniversitetet Ringe.

03.10.11: Landskabet set fra Hvidkilde. Debataften Svendborg Bibliotek.

24.11.11: Guidet tur på Svendborg Havn. Kursus for ungdomsskolelærere.

Inger Mønster-Kjær:

06.12.11: Foredraget Fattiggårde i Danmark i Medicinsk Historisk Selskab på Museion

Jacob Knage Rasmussen

09.02.11: Foredraget "Korn, købmænd og kulturarv". På Fattiggården.

22.03.11: Oplæg om Baagøe & Riber på Museumsforeningens årsmøde i Borgerforeningen.

09.05.11: Oplæg ved Godhavnsrapportens offentliggørelse. På Fattiggården.

22.06.11: Rundvisning på Baagøe & Ribers plads, Kullinggade 29.

01.12.11: Oplæg ved udgivelsen af "Østers og havregrød" på Fattiggården.

Malene Beck:

11-09-11: Rundvisning: Åbent hus ved Tankefuldudgravninger.

Maria Rytter:

09-03-11: Foredrag om børnehjemmet Godhavn på Fattiggården.

30-08-11: Foredrag på Svendborg Handelsgymnasium: "Godhavnsrapporten"

Per O. Thomsen

05-03-11: Nationalparkvandring fra Broholm til Lundeberg.

28-05-11: Bustur til udvalgte dysser for museumsforeningens medlemmer.

09-06-11: Oplæg på Borgerforum: Byens Vand.

10-06-11: Vandring i Gl. Hestehave.

15-06-11: Byvandring i middelalderens Svendborg.

20-06-11: Byvandring i middelalderens Svendborg.

29-06-11: Omvisning på Ørkild Voldsted.

06-07-11: Omvisning i Oldsagssamlingen på Broholm.

10-07-11: Foredrag på Ryslinge Højskole: Danmarks vugge.

13-07-11: Omvisning på Ørkild Voldsted.

16-07-11: Omvisning på Danmarks ældste handelsplads ved Lundeberg.

17-07-11: Omvisning på Danmarks ældste handelsplads ved Lundeberg.

20-07-11: Omvisning i Oldsagssamlingen på Broholm.

27-07-11: Omvisning på Ørkild Voldsted.

28-08-11: Tur til Thurø rev.

04-08-11: Foredrag på Ryslinge Højskole: Fyns arkæologiske kulturarv.

10-09-11: Vandring i Gl. Hestehave.

11-09-11: Åbent Hus i Tankefuld, Sofielundskoven.

18-09-11: Vandring fra Hvidkilde til Sct. Jørgens Kirke.

30-09-11: Omvisning på Danmarks ældste handelsplads ved Lundeberg.

02-12-11: Byvandring i middelalderens Svendborg.

09-12-11: Byvandring i middelalderens Svendborg.

Anne Garhøj Rosenberg

22-03-11: Indlæg ved museets årsmøde om forventninger til udgravningerne i Tankefuld.

20-04-11: Rundvisning: Broholm.

12-05-11: Foredrag på Kulturtorvet om de foreløbige resultater fra Tankefuld, etape I.

29-05-11: Bustur til udvalgte dysser for museumsforeningens medlemmer.

11-09-11: Rundvisning: Åbent hus ved Tankefuldudgravninger.

19-10-11: Rundvisning: Broholm.

09-11-11: Foredrag på Svendborg Museum om årets udgravninger i Tankefuld.

Sarah Smed Vestergaard:

18-08-11: Byvandring i Svendborg. 200 års fattigfolk.

Radio, tv og anden væsentlig presseomtale

I årets løb har især Forsorgsmuseets aktiviteter været hyppigt omtalt i radio/tv og i landsdækkende aviser, særligt i forbindelse med udgivelsen af Godhavnsrapporten. Her følger en liste over de væsentligste indslag:

09.05.11: TV2 Lorry. Indslag med Maria Rytter om omsorgssvigt på børnehjem.

10. 05.11: TV2 Nyhederne. Indslag fra Fattiggården om overgreb på tidligere børnehjemsbarn

10.05.11: TV2 Lorry: Indslag om Godhavnsrapporten

11.05.11: P1. Udsendelse om overgrebene foregået på Godhavn.

14.05.11: P1 Orientering. Om socialministeren og undskyldningsproblematikken

26.05.11: P4 Fyn. Maria Rytter fortæller i flere indslag, hvad der er sket efter Godhavnsrapportens offentliggørelse

09.06.11: Fjernsyn fra Folketinget (www.ft.dk) Transmission af samrådet i Socialudvalget om undskyldningsproblematikken.

01.11.11: TV2 Viden+. Maria Rytter fortæller om børn og børnehjem i det 20. årh.

De landsdækkende aviser bragte alle én eller flere artikler i forbindelse med Godhavnsrapportens udgivelse d. 10. maj og den efterfølgende debat om, hvorvidt socialministeren burde sige undskyld på statens vegne. Information og Politiken kørte længere artikelserier om temaet baseret på Forsorgsmuseets oplysninger, BT bragte artikler om temaet 9., 10., 15. og 16. maj og 10. juni (15. maj med en 6 siders opsætning), Kristelig Dagblad og Weekendavisen havde dobbeltsidede artikler om temaet hhv. 24. maj og 4. nov. Hertil kommer stort opsatte artikler på de større regionale eller landsdækkende avisers hjemmesider, eks., Jyllandsposten 17. juni, Information 14. juni, Politiken 9. juni, Kristelig Dagblad 24. maj Århus Stiftstidende og Berlingske 8. maj.

Også de lokale trykte og digitale medier bidrog med artikler og debatindlæg, eks. Fyns Amtsavis 10. maj, 15. maj, 6. juli, 16. august og 29. september.

Ved siden af mediestormen omkring Godhavnsrapporten blegnede dækningen af museets øvrige aktiviteter, men isoleret set havde også de god mediebevågenhed. D. 26. juni sendte TV2Fyn det 4. af i alt 6 programmer om "Magasinernes skatte", hvor museumschef Esben Hedegaard tog seerne med rundt på Svendborg Museums magasiner og fortalte nogle af de gode historier. Museumschefen medvirkede også i DK4's udsendelse om Skaarup Seminarium, der blev sendt første gang d. 17. juni. TV2Fyn var yderligere 2 gange på besøg på Fattiggården i 2011, nemlig i forbindelse med Bille Augusts optagelser til filmen "Balladen om Marie" d. 24. og 25. okt., samt d. 14. dec. med et indslag om Svendborg Seniorscenes juleteater på Fattiggården.

Fyens Stiftstidende og Fyns Amts Avis (FAA) fortalte løbende om museets aktiviteter i 2011, f.eks. om arkæologerne gravninger i Tankefuld (FAA 7. juli) og i Brændeskov (FAA 29. okt.), og i forbindelse med udgivelserne af Ring Andersen-bogen i april og Baagøe & Riber-bogen d. 1. dec. Også museets planer om et maritimt videns- og oplevelsescenter på Baagøe & Ribers plads blev omtalt udførligt ad flere omgange i FAA.

Møder, kurser og seminarer

Per O. Thomsen har været vært for og deltager i forskningsmøder vedrørende Svendborg Franciskanerkloster. Som medlem af Kulturmiljørådet for Fyn og Museumsudvalget på Syddansk Universitet i Odense har han deltaget i råds- og udvalgsmøder.

I oktober måned deltog han i konferencen: Quo Vadis? Long-term research projects in European Archaeology, som blev afholdt på Schloss Gottorf i Schleswig.

I januar var han gæst på Esben Hedegaards afsluttende lederkursus i Charlottenlund.

Sammen med Anne Garhøj Rosenberg, Malene R. Beck og Søren Jensen deltog han i Det arkæologiske Råds årsmøde i februar og i Kulturarvsstyrelsens Årsmøde i april måned. De deltog også alle fire desuden i ODM's faglige orienteringsmøde på Nyborg Strand i november måned.

Anne Garhøj Rosenberg har deltaget i netværksmøde i Neolitisk Netværk i oktober. I marts deltog hun i et kursus om overførsel af data fra MUD (Museernes Udgravnings Data) til MapInfo og i maj måned deltog hun sammen med Malene Beck i en studietur til New Castle i projektet Arkæologi som værdi.

Anne Garhøj Rosenberg har deltaget i et kursus om overførsel af data fra MUD (Museernes Udgravnings Data) til MapInfo. Derudover har deltaget i netværksmøde i Neolitisk Netværk i oktober.

Anne Garhøj Rosenberg og Malene R. Beck har deltaget i netværksmøder og konference i projektet "Kulturarv som Værdi" i marts, maj og oktober. Projektet har kørt over tre år, og afsluttedes i 2011. Svendborg Museum har været med i projektet fra starten, som en del af den oprindelige referencegruppe. Projektet har det klare mål at skabe en god kontakt til både private og offentlige bygherrer, således at de arkæologiske undersøgelser kan blive brugt som en positiv markering af byherres byggeri. Som led i projektet har der været flere studieture, og i maj måned deltog både Anne Garhøj Rosenberg og Malene R. Beck i en studietur til Newcastle i det nordlige England. Her blev der besøgt flere arkæologiske institutioner samt udstillingssteder for at se, hvorledes man i England bruger arkæologien i lokalsamfundet. I England har man en god og lang tradition for at inddrage lokalsamfundet i arbejdet omkring de arkæologiske monumenter og udstillinger. Herfra fik vi mange gode idéer til hvordan vi kan overføre disse erfaringer til vores nye bydel Tankefuld. Disse erfaringer vil blive ført ud i livet i de kommende år.

Esben Hedegaard afsluttede i januar et etårig kursusforløb i systemisk ledelse hos konsulentfirmaet MacMann Berg. Uddannelsen bestod af 8 x 2 kursusdag + 8 dagsmøder i en netværksgruppe.

Museumschefen har fortsat siddet i bestyrelsen for KulturarvFyn og i den forbindelse deltaget i årsmøde og 4 bestyrelsesmøder.

Han deltog også deltaget i de sidste to møder i henholdsvis København og Esbjerg vedrørende Kulturarvsstyrelsens museumsudredning, samt i styrelsens årsmøde på Nyborg Strand i april.

I august 2011 deltog han i Søfartspuljens ekskursion til Norge med sejlads på jagten Mathilde fra Bergen og ind i Hardangerfjorden. Det var en på alle måder særdeles udbytterig tur, takket være godt vejr og et stort og varieret program tilrettelagt af Tom Rasmussen, Skibsbevaringsfonden, og Benjamin Asmussen, Handels- og Søfartsmuseet i Helsingør.

Jacob Knage Rasmussen deltog 17. november i ODM's orienteringsmøde i Nyborg.

Maria Rytter deltog 23. - 25. juni med et "paper" i konferencen "The state of Children: Politics and Policies of Childhood in Global Perspective" i New York.

Sarah Smed Vestergaard deltog i 2011 i en række kurser og seminarer, herunder ODM's årlige formidlingsseminar og foreningens årlige orienteringsmøde, samt foreningen Museumsformidlere i Danmarks temadag om applikationer til smart phones. Sammen med studentermedhjælper Nils Valdorsdorf Jensen deltog hun i MUSKO-seminaret "Hvorfor tage skolen ud af skolen?", og sammen Inge Mønster-Kjær og Maria Rytter i

Organisationen Danske Museers "social inclusion"-kursus bl.a. med studierejse til Manchester og London. Endelig deltog hun som en del af forberedelsen til arbejdet med den internationale ungdomsudveksling i kurset ATOQ (Advanced Training on Quality) i De Glind, Holland.

Ph.d.-stipendiat Inge Mønster-Kjær Forsker har ca. en gang hver måned deltaget i uddannelsesprogrammet ved Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse, samt løbende deltaget i en tværfaglig studiegruppe på SDU, hvor vi mødes ca. hver anden måned og diskuterer hinandens projekter. Derudover deltager hun på Forsorgsmuseets og SDU's vegne i en ph.d.-studiegruppe i socialhistorie med repræsentanter fra flere danske universiteter. Gruppen mødes ca. to gange årligt og diskuterer hinandens projekter. I efterårssemester 2011 har hun undervisning på kandidatuddannelsen under titlen:

Fattigdom som forbrydelse?

Inge Mønster-Kjær har fortalt om sit projekt og om samarbejdet mellem Forsorgsmuseet og SDU for Svendborg Museums bestyrelse, på et fyraftensmøde for kollegerne ved Svendborg Museum, som gæsteforelæse på Kandidatuddannelsen på Historie, samt for SDU's direktion på institutbesøg.

Derudover har hun deltaget i seminarerne "Counterfactuals" og "Towards a New Political History II" samt i NordWel Summerschool in Sigtuna I august. Sammen med Sarah Smed Vestergaard har hun tilrettelagt og gennemført et internationalt seminar i maj om socialhistorie i Svendborg – igen i form af et samarbejde mellem SDU og Forsorgsmuseet)

Publikationer:

Beck, Maria: "Højensvej høj 7 – en tidligneolitisk langhøj med flere faser ved Egense, Svendborg." Artiklen trykkes i Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed 2011.

Hedegaard, Esben, redaktion af Svendborg Museumsårbog 2010, Årsberetning 2010, Østers og havregrød, samt Ring Andersen Skibsværft.

Jensen, Kaj Nykjær, *Svendborg Toldsteds skibe og fartøjer 1837-1867*. Svendborg Museumsårbog 2010. 115 sider.

Mønster-Kjær, Inge: "Fattiggårde som socialpolitisk intention og praksis" i Journalen, 2011

Mønster-Kjær, Inge: "Fattigdom som forbrydelse?" i Fynske Årbøger 2011

Rasmussen, Jacob Knage, *Østers og havregrød. Købmandsgården Baagøe & Riber i med- og modgang 1744-2009*. Svendborg 2011. 192 sider.

Rytter, Maria, *Godhavnsrapporten. En undersøgelse af klager over overgreb og medicinske forsøg på børnehjem 1945-1976*. Syddansk Universitetsforlag. 257 sider.

Thorsten Tietjen og Herbert Karting, *Ring Andersen Skibsværft. Træskibsbyggeri i Svendborg siden 1867*. Bremen 2011. Tekst på både tysk og dansk, 454 sider.

Bygninger, IT og inventar

2011 blev på det tekniske område et år uden store nyttiltag, men med solid drift. Den livsnødvendige it med tilhørende printer, som før har skabt store frustrationer pga. ustabilitet, har i år kørt uden de store problemer. Det betyder utrolig meget for produktiviteten.

Hvad det bygningsmæssige angår, kræver det stadig et godt helbred at have et stillesiddende arbejde på den fredede Fattiggård i vinterhalvåret, og et stort budget at holde bygningerne nogenlunde opvarmede, men der er gjort rigtig meget de senere år på begge fronter. Vinduer og forsatsruder er blevet renoverede hele vejen rundt, og i 2011 blev alle tætningslister gået efter, og der blev opsat supplerende varmekilder i de koldeste kontorer. Museets mange arbejdspladser er gennem de seneste år løbende gjort up-to-date med hæve-sænke-borde, ordentlig belysning mv., så der har kun været små investeringer på det område i 2011.

Arbejdet med den indendørs vedligeholdelse sigter kontinuerligt på to ting udover det med indeklimaet, nemlig at hæve vedligeholdelsesstandarden og at føre husets udseende tilbage til det oprindelige, eller i hvert fald tilbage til før forsorgshjemmet blev nedlagt i 1974. I den forbindelse blev der i 2011 af arkitekt Jes Heine Andersen lavet en udførlig vedligeholdelses- og renoveringsplan, der rum for rum beskriver mål, arbejdsopgaver og materialer.

I 2011 lå de praktiske opgaver ellers primært udenfor. Der blev grundigt ryddet op og skåret ned i haven, yderportens træværk blev udskiftet, og en række jernvinduer i nordfløjen blev afrenset, omkittet og malet. Endelig blev skurene i henholdsvis Forsørgelsesgården og Inspektørens gård renoveret.

Sidst på året besluttede bestyrelsen at ophæve Jølver legat og anvende midlerne til større istandsættelse på Fattiggården over de kommende 2-3 år. Disse arbejder er i skrivende stund igangsat og vil yderligere give et løfte til den gamle anstalt.

Egeskov Mølle

Møllelauget solide og entusiastiske arbejde på møllen fortsatte i 2011. Der tegner sig nu et billede af et samarbejde, som har ændret sig væsentligt, siden museet overtog møllen i 2006. Den gang forestillede vi os, at lauget skulle stå for en væsentlig del af vedligeholdelsen, mens museet skulle stå for aktiviteterne og de større, men tekniske vedligeholdelsesopgaver bl.a. på møllens mekanik, ved hjælp af eksterne firmaer. I dag er det omtrent modsat: Lauget holder møllens mekanik og melproduktion toptrimmet og sørger for "glade smiley'er" og gode aktiviteter. Svendborg Museum bistår med markedsføringen og varetager vedligeholdelsen af selve bygningen, primært ved tilkøb af håndværkerydelser. Den arbejdsfordeling fungerer godt: Møllen er en meningsfuld hobby for lauget og et aktiv for museet, der ligefrem tjener penge ind - og publikumsinteressen er stigende.

I 2011 blev problemet med indtrængende vand på broloftet løst, og en lokal maler begyndte på en renovering af møllens vinduer og udvendige porte; dette arbejde fortsætter i 2012. Der blev udskiftet et par rådne brædder i omgangen, og gulvet på broloftet blev understøttet på et par svage steder. Den planlagte og tiltrængte kalkning af møllekroppen er udsat til 2012.

VIKING & HJORTØ

Museet havde i 2011 lidt udgifter, men ellers kun glæde af driften af vores lille "flåde" - takket være to velfungerende bådelaug med hver sin dygtige formand, henholdsvis Kurt Kaysen og Kjeld Søberg. De gør det let at være reder!

HJORTØ har igen i 2011 tøffet rundt i de nære farvande og har som vanligt begejstret mange, både svendborgensere og turister. Det var ikke så mærkeligt, at produceren Marianne Albeck for selskabet Fjernsynsforeningen, der lavede tre udsendelser om HJORTØ i 2010, valgte HJORTØ's bådelaug som det gode eksempel, da hun skulle i efteråret skulle udarbejde en kortfilm om de mange ressourcer hos danske seniorer. Det lille fartøj bliver holdt i fortrinlig stand, og i 2011 lykkedes det endda for lauget at forny de store, kunstfærdige fendere af kokosgarn på skibets stævn og sider.

VIKING har i højere grad ført sig frem på de store have. Det blev i 2011 til i alt 53 sejldage fordelt på 28 kortere og længere ture og i alt 1411 sømil. Blandt de længere ture kan nævnes Rum-regatta på Flensborg Fjord i maj, Pinsetræf i Nyhavn, Fyn Rundt i juli og Limfjorden Rundt i september. Sidstnævnte tur har været en blæsende fornøjelse de sidste to gange, VIKING har deltaget, men det giver værdifuld sejlerfaring til skipperne og gæster.

Derudover spillede VIKING en vigtig rolle (er vi sikre på) i den kommende "Far til fire"-film, der blev optaget under Fyn Rundt og på to dage i Lunkebugten. Det gav god sejlerfaring at skulle komme strygende med fuld sejlføring og fra forskellige vinkler frem mod kamera-

båden. Ifølge bådelaugets mandlige deltagere var den største udfordring imidlertid at forhindre deres kvindelige kolleger i laugene i at vinke under optagelserne til Niels Olsen og de øvrige skuespillere på den anden båd.

Også VIKING er i god stand. Der har i 2011 kun været mindre vedligeholdelsesarbejder ud over de faste, årlige, og det har givet luft i økonomien til indkøb af en tidssvarende GPS og et nyt skibskomfur. Fra sæsonen 2010/11 blev der indført en turnusordning med dagligt tilsyn med skibet (fortøjninger, bundvand mv.). Det er trygt og fungerer godt.

Personale:

31. december valgte museumsinspektør Malene Beck efter næsten otte års ansættelse i Svendborg nye græsgange hos vores naboer, Østfyns Museer. Hun blev ansat i Svendborg Museums arkæologiske afdeling i 2004 med ansvar for Svendborg Museums motorvejsarbejde og gennem årene har hun stået for adskillige af vores udgravninger i virkeområdet. En af de mere spektakulære og meget omtalte var udgravningen i 2007 af en langhøj fra yngre stenalder med træbyggede kamre, og hvor der under højen lå det, som har fået betegnelsen Danmarks ældste pløjemark. Undersøgelsen fik meget opmærksomhed bl.a. i Dk4 og allerede i museets årbog 2007 blev de første resultater fremlagt. I 2009 udarbejdede Malene desuden udstillingen "Hemlighedsfulde Høje" i Anne Hvides Gård, hvor udgangspunktet netop var langhøjen fra Rantzausminde (fig. 18 og 19).

Også museumsinspektør og afdelingsleder for Forsorgsmuseet, Maria Rytter, valgte at stoppe ved årsskiftet 2011/12 efter at have haft kortere eller længere ansættelsesforløb ved museet siden 1996. Museumschefen overtager ledelsen af afdelingen.

Maria Rytter har gennem årene stået bag en række markante dokumentations- og undersøgelsesprojekter for Svendborg Museum, hvor særligt "Godhavnsundersøgelsen" og udstillingen "Du skal ikke tænke paa din Far og Mor" vil stå længe som ypperlige "museumsprodukter", der har skabt opmærksomhed både på nationalt niveau og uden for landets grænser.

Heldigvis fortsætter Maria tilknytningen til Svendborg museum som Forsorgsmuseets konsulent.

Museets personale i 2011

Esben Hedegaard, museumschef og afdelingsleder for nyere tid/søfart.

Arkæologi

Fastansat personale

Per O. Thomsen, afdelingsleder, museumsinspektør
Malene R. Beck, museumsinspektør (32 timer)

Projektansat personale

Søren Jensen, museumsinspektør
Anne Garhøj Rosenberg, museumsinspektør (34 timer)
Villy Nielsen, udgravningsassistent
Maria Elisabeth Rasmussen, museumsinspektør
7.2. – 28.2., 28.3. – 30.4.

Studertermedhjælpere

Søren Davidsen
Sigurd Arve Baslund Bohr
Signe Demant Håkansson
Klara Fiedler
Helge Frisenette
Asge Rene Højbjerg Hansen
Mikkel Fruergård Thomsen
Mette Hansen

Nyere tid/Søfart/Arkiverne

Fastansat personale

Hanne Jensen, arkivar (8 timer)
Morten Jacobsen, museumsassistent, fleksjob – delvis på SAK

Projektansat personale

Lene Bang Krause 6.6. – 3.7.
Jakob Knage Rasmussen, videnskabelig assistent

Forsorgsmuseet

Fastansat personale

Maria Rytter, afdelingsleder, museumsinspektør (27 timer)

Projektansat personale

Sarah Smed Vestergaard, museumsinspektør
Inge Mønster-Kjær, ph.d.stipendiat
Susanne Kirkeby, museumsvært, flexjob – 1.3. – 31.10.
Nils Valdersedorf Jensen, timelønnet formidler
Lasse Weel Krammer-Dandanell, timelønnet formidler
Karen Elberg, timelønnet formidler
Sofie Skov Mortensen, Ungdomsambassadør

Sekretariat og teknisk afdeling

Fastansat personale

Morten Berg Nielsen, regnskabsfører og forvalter (33 timer)
Ellinor Kansberg, sekretær og butiksleder (37 timer; fra 1.12. -30 timer)
Daniel Eiby, ejendomsfunktionærelev
Henrik Schmidt, teknisk servicemedarbejder, skånejob (20 timer; fratrån)

Øvrigt personale

Ansatte I løntilskudsjob

Jess Heine Andersen, arkitekt - 1.1 – 21.5
Ernst Verner Hansen, håndværker, - 4.4 -
Adam Wagner, akademisk medarbejder, 1.6 -
Henrik Wedel Toft, museumsvært - 7.2 – 7.8
Connie Kjølholt, museumsvært , - 1.1 – 11.8
Karl M. Munkholm, museumsvært, - 17.8 -
Marianne Berthing, kommunikationsmedarbejder, - 29.1 -

Følgende har været I virksomhedspraktik

Ulla Kristiansen-Kølster
Bara Krossteig
Ole Juel Nielsen

Følgende har været I erhvervspraktik

Erik Jørgensen

Bestyrelsesarbejdet 2011

Ved bestyrelsesformand Per Abildskov

Bestyrelsens sammensætning
pr. 1. jan. 2012
Peter Bang Nielsen, udpeget af Svendborg Kommune
Ove Engstrøm, udpeget af Svendborg Kommune
Eva Damm Trane, udpeget af Svendborg Kommune
Eva Lauritzen, foreningsvalgt, næstformand
Michael Mortensen, foreningsvalgt
Ole Visti Petersen, foreningsvalgt
Per Abildskov, foreningsvalgt, formand

Suppleanter er:

Poul Weber, foreningsvalgt
Hans Halberg, foreningsvalgt

Museets ansatte er repræsenteret med en tilforordnet plads i bestyrelsen ved sekretær Ellinor Kansberg.

Årsmødet 2011

Det sidste årsmøde blev afholdt tirsdag d. 22. marts 2011 med direktør i Svendborg Kommune for kultur, plan og erhverv Tim Jeppesen som dirigent. Årsmødet blev afholdt i Borgerforeningens Guldsal, og der var et særdeles pænt fremmøde af

Museumsforeningens medlemmer. Det tager vi som et mål for den interesse foreningens medlemmer har for museets ve og vel. Interessen for Svendborg Museums aktiviteter kan vi også måle ved at folk stadig sig ind i Museumsforeningen. Det nuværende medlemstal er 530.

Årsmødet sluttede med fem meget spændende og levende foredrag af museets unge projektmedarbejdere - foredrag som understreger den store bredde af emner, som museet arbejder med i disse år:

"Fynske købstadsfattiggårde" – ph.d.-projekt ved Inge Mønster-Kjær

"Registrering af kulturmiljøer i Svendborg Kommune" ved Lene Bang Krause

"Nye formidlingsformer på Fattiggården" ved Sarah Smed Vestergaard

"Baagøe & Ribers købmandsgård" ved Jacob Knage Rasmussen

"Udgravningerne ved Tankefuld" ved Anne Garhøj Rosenberg

Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurdering af museets virksomhed

Kvalitetsvurderingen af Svendborg Museum blev indledt ved et møde den 6. december 2010 på museet med deltagelse fra Kulturarvsstyrelsen, museets bestyrelse og hovedtilskudsyder Svendborg Kommune. Processen mandede ud i en rapport et år senere.

Kvalitetsvurderingen er en del af Kulturarvsstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museet og dets opgavevaretagelse og for derved at sikre, at museet lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen. (Resultatet af kvalitetsvurderingen og opfølgningen er offentligt tilgængelig på museets hjemmeside)

Gennem de sidste ti år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser i Kulturministeriets regi, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museets virksomhed.

Kulturarvsstyrelsens kvalitetsvurdering tager i høj grad udgangspunkt i museets indberetninger til Kulturarvsstyrelsen bl.a. museets vedtægter, regnskab, årsberetninger, arbejdsplaner, forskningsresultater og bevaringsforhold dvs. museets samlinger på Viebæltegård og Abildvej samt udstillingerne på Egeskov Mølle, Viebæltegård og Anne Hvides Gård.

Museet har efter modtagelsen af rapporten fremlagt en plan for, hvordan vi vil følge op på Kulturarvsstyrelsens anbefalinger. Museet vil inden udgangen af 2012 skriftligt dokumentere denne opfølgning, hvorefter kvalitetsvurderingsprocessen kan afsluttes på et møde med Kulturarvsstyrelsen.

På baggrund af kvalitetsrapportens anbefalinger og konklusioner vil museets bestyrelse i det fremadrettede arbejde sammen med ledelsen holde fokus på kvaliteten og effektiviteten i museets opgaveløsninger.

Det vil i den udstrækning, det er muligt, blive sikret bl.a. ved at fastholde en bred vifte af kompetencer ved sammensætningen af bestyrelsen. I 2012 vil bestyrelsen endvidere fastlægge en procedure for evaluering af bestyrelsens bidrag og resultater.

Udover ordinære bestyrelsesmøder i størrelsesordenen 6 møder årligt vil bestyrelsen fremover i et passende omfang afholde møder med det formål at udvikle bestyrelsens og ledelsens arbejde. Bestyrelsen vil samtidig ad hoc medvirke til styrkelsen af samarbejdet omkring særlige opgaver mellem museets ledelse og medarbejdere på den ene side og bestyrelsesrepræsentanter med relevante kompetencer på den anden.

Arbejdsgrundlaget for perioden 2006-2009 blev fokuseret i 2010, hvilket fremgår af

museets nuværende arbejdsplan inden for ansvarsområdet. Museet arbejder indenfor tre veldefinerede områder:

Arkæologi

Forsorgshistorie

Søfart, herunder etablering af et søfartsmuseum

Af kvalitetsrapportens konklusioner er det fremgået, at det er tilfredsstillende, at museet fokuserer sin indsats på netop områderne arkæologi, forsorg og søfart og dermed arbejder på *en specifik øget profilering af museets ansvarsområde*. Kulturarvsstyrelsen anbefaler, at museet bør overveje, hvad der er det særegne for Svendborg Museums ansvarsområde, hvilket matcher fint for så vidt angår arkæologien og søfarten. Historisk set kan "Forsorgsmuseet" næppe ses som noget særligt for Svendborg, men hvor i Danmark er dette noget særligt? Det er imidlertid et faktum og særligt, at Danmarks bedst bevarede fattiggård ligger i Svendborg, hvilket giver et godt udgangspunkt, når forsorgshistorien skal fortælles.

Det fremgår også i kvalitetsrapporten, at museet skal overveje, hvordan museet tilvejebringer *tilstrækkelige ressourcer* til at varetage opgaveløsningen inden for det samlede ansvarsområde på et tilstrækkeligt kvalitetsniveau.

Nu dækker ressource-begrebet flere ting: De mange spændende projekter, som hidtil har set dagens lys hvert år, ville aldrig være blevet realiseret, hvis ikke museet gennem kreativitet, dygtig kommunikation og vedholdenhed evnede at skabe medfinansiering på andre måder end gennem de ordinære tilskud fra hovedtilskudsyderne kommune og stat. I bestyrelsen ser vi ingen grund til at tro, at en vanlig ihærdig indsats ikke skulle kunne fortsætte og bære frugt.

Samarbejdsaftalen mellem Øhavsmuseet og Svendborg Museum

En øget profilering ved formelle samarbejdskonstruktioner kan også være en farbar vej. I den forbindelse har museet med virkning fra 1. jan. 2012 indgået en aftale om dannelse af en "arkæologisk enhed" sammen med Øhavsmuseet. De to museer er gennem en række forhandlinger i efteråret 2011 nået frem til en model, der skal tilgodese dels kravene fra Kulturarvsstyrelsen og dels museernes ønsker om en lokal forankring og andre særlige forhold.

Øhavsmuseet vil fremover have det juridiske ansvar (fagligt, økonomisk og arbejdsledelse), og Svendborg Museum vil udføre det administrative arbejde. Den arkæologiske enheds hovedadresse og primære arbejdsplads tager sit udgangspunkt på Svendborg Museum.

Der er med dannelsen af enheden ikke tale om en fusion i traditionel forstand, men det er hensigten at løfte det faglige niveau i den samlede opgavevaretagelse. Det er heller ikke hensigten at centralisere formidlingen. Begge parter har således en forventning om, at den nuværende nærhed til kommunale forvaltninger og til borgerne i de tre sydfynske kommuner, Langeland, Ærø og Svendborg, opretholdes.

Enhedens navn er "Arkæologi Sydfyn". Afdelingsleder bliver museumsinspektør Per Thomsen, mens museumsinspektør Otto Uldum fra Øhavsmuseet bliver leder af de marinarkæologiske aktiviteter. De to museer stiller personale og økonomi til rådighed for enheden, således at den samlet kan imødekomme de krav, der måtte blive stillet af Kulturarvsstyrelsen til en fagligt, økonomisk og juridisk bæredygtig enhed.

Der er ikke sat udløbsdato på aftalen, men den kan opsiges, såfremt der skulle opstå forhold, som umuliggør den.

Det er endvidere en forudsætning, at aftalen godkendes af museernes bestyrelser, Kulturarvsstyrelsen, af Svendborg Kommune, Langelands Kommune og Faaborg-Midtfyn

Kommune samt af Svendborg Museumsforening.

Museumsforeningen skal godkende den nødvendige ændring af Svendborg Museums vedtægter, for at formalia er i orden. Bestyrelsen har besluttet at godkende aftalen og anbefaler derfor også, at Museumsforeningen på dette Årsmøde godkender den nødvendige vedtægts ændring.

Maritimt videns- og oplevelsescenter

Igennem en årrække måtte museet notere et faldende besøgstal på Søfartsmuseet i Troense. Post Danmark havde på samme tidspunkt besluttet at opsige den mangeårige samarbejdsaftale med museet om varetagelse af postekspeditionerne i Troense, fordi antallet af ekspeditioner var faldet betydelig under Post Danmarks normgrænse for postkontorer. Driftsbudgettet blev tilsvarende mere og mere anstrengt og underskudsgivende, og museet tog i efteråret 2007 den tunge beslutning at nedlægge museets aktiviteter i Troense.

En voksende bekymring for det forsvarlige i at huse den kostbare og omfattende samling samt det unikke søfartsarkiv i en gammel og brandfarlig bygning indgik også i museets beslutningsgrundlag.

Den 28. august 2008 besluttede Byrådet at overtage bygningen i Troense og samtidigt at sætte det til salg. Det blev vedtaget at afsætte en økonomisk ramme til *"En projektering og udviklingsfond vedr. Svendborg Museums fremtidige placering, udformning og indholdsmæssige rammer"*. På denne baggrund påbegyndte Svendborg Museum, sammen med Danmarks Museum for lystsejls i 2008/2009 arbejdet med at analysere mulighederne for museumsdrift på Svendborg Havn.

Efter mange overvejelser og planlægning blev analyserne færdige, og vi kunne 4 år senere i efteråret 2011 præsentere et forslag til nyt maritimt videns- og oplevelsescenter på Baagøe & Ribers Plads. I samråd med forskellige interessenter, fonds- og projektrådgivere, blev projektet underkastet en tilpasning og en faseopdeling, så det store og bekostelige projekt i påkommende tilfælde ville kunne realiseres trinvis.

Det er lykkedes at skabe et respektfuldt partnerskab mellem to meget forskellige museer, der på en fin måde komplementerer hinanden. Der står top-motiverede museumsfolk parat til at løfte etableringsopgaven og driften. Samtidig er Baagøe & Riber Plads et fantastisk velegnet sted, som også ligger inden for en fair økonomisk rækkevidde.

Projektet ville indebære, at Svendborg Kommune, som er museets hovedtilskudsgiver, skulle bidrage til den årlige drift med 2.135.000 kr. Dette ville i givet fald skulle indarbejdes i kommunens budget fra 2014.

Der er foretaget beregninger af de økonomiske nettogevinster for erhvervsliv og kommune som følge af et nyt museum på havnen, og der er foretaget analyser af forventet besøgstal.

Det skal understreges, at processen har været kørt i fuld åbenhed i det kommunale regi, og projektet blev positivt behandlet i kulturudvalg og økonomiudvalg. Et enigt byråd besluttede på møde den 11. oktober 2011, at projektet skulle nyde fremme og indskrives i budgetforliget.

Vi har samtidig noteret os, at der er bred opbakning hos Svendborgs borgere. Det har bl.a. givet sig konkret udtryk ved støtte fra et bredt udsnit af repræsentanter fra Svendborgs erhvervsliv i almindelighed, de maritime erhverv og uddannelsesinstitutioner samt enkeltpersoner.

Den 13. okt. 2011 indsendte museet en ansøgning om økonomisk støtte til projektet til *"A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal"*, og den 18.

nov. 2011 modtog vi desværre meddelelsen om, at ansøgningen ikke kunne imødekommes.

Det tjener ikke et fremadrettet formål at referere den efterfølgende mediedækning. Men jeg har lyst til at sige, at vi har et godt projekt baseret på en god ide, vi har udpeget det rigtige sted, vi har et realistisk driftsbudget og et kommunalt tilsagn om driftsstøtte.

Bestyrelsens oplevelse af det samlede forløb har vi taget, som et klart udtryk for og signal om, at kommunen prioriterede projektet højt ud fra et reel ønske om, at planerne skulle nyde fremme. Men måske har talen ikke været klar nok?

Vi ser ikke de hidtidige ressourcer, lagt i projektet, som spildt arbejde. Vi ser det, som et godt og forpligtende udgangspunkt til at komme videre. Bestyrelsen har ikke tænkt sig at lægge projektet i skrivebordskuffen. Vi tror på, at vedholdenhed, opmærksomhed på andre måder og muligheder, nok skal bære frugt!

Jeg vil slutte bestyrelsens årsberetning for 2011 med en stor tak for indsatsen, til alle på og omkring museet. Tak til museets frivillige, som museet ikke kunne undvære og som medvirker til den gode stemning, som hersker på museet. Tak til vore mange samarbejdspartnere og alle museumsforeningens medlemmer, som hver på sin måde har andel i og har bidraget til Svendborg Museums udvikling i det forløbne år. Tak til vore to bådelaug for Hjortø og Viking. De gør et fantastisk godt bevaringsarbejde og er gode ambassadører for museets rederivirksomhed. Det gælder også Egeskov Møllelaug, som forvandler "mel til penge" og har opnået et godt besøgstal.

Det er et godt udgangspunkt for et fremadrettet og spændende 2012.